

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 335 Nikšić jun 2012. ISSN 1805136

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

EKSKLUZIVNI INTERVJU:
Dragomir Marković
Direktor EPS

DOLAZI VRIJEME
SKUPE ENERGIJE
str. 14

Predrag Boljević,
savjetnik CEZAP-a

EDUKACIJOM DO
ZADOVOLJNOG
KUPCA
str. 10

Nastavak saradnje
EPCG i Vaterpolo
i plivačkog saveza

SA "AJKULAMA"
U LONDON
str. 26

INVESTICIJE ZA VEĆU STABILNOST

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Ranko Radulović, direktor FC Distribucija U DISTRIBUTIVNU MREŽU 16 MILIONA EURA	str. 04
Projekat unapređenja mjerenja u Distributivnom sistemu Crne Gore PAUZA NA PRIMORJU, POČETAK NA SJEVERU	str. 06
U posjeti ED Berane INVESTIRAĆE POLA MILIONA U SEKUNDARNU MREŽU	str. 08
OJ Snabdijevanje Berane KUPCI POŠTUJU PROTOKOLE	str. 09
Predrag Boljević, savjetnik za telekomunikacije i energetiku u CEZAP-a EDUKACIJOM DO ZADOVOLJNOG KUPCA VIJESTI IZ CRNE GORE	str. 10 str. 12
EKSLUZIVNI INTERVJU: Dragomir Marković, generalni direktor EPS-a DOLAZI VRIJEME SKUPE ENERGIJE VIJESTI IZ REGIONA I SVIJETA	str. 14 str. 16
EPCG podržala projekat „Želim da vidim, hoću da znam“ DRUŽENJE I EDUKACIJA	str. 18
Studenti turizma iz Švajcarske posjetili našu kompaniju IMPRESIONIRANI „PERUĆICOM“	str. 19
U muzeju EPCG na Cetinju ČAS ISTORIJE U PRVOJ ELEKTRIČNOJ CENTRALI	str. 19
Osnovci iz Podgorice posjetili Elektroprivredu UČENJE IZ „PRVE RUKE“	str. 20
Dobrovoljni prilozi zaposlenih za dobrovoljne davaoce krvi MJESEČNO 462 EURA	str. 20
U posjeti maloj hidroelektrani „Lijeva Rijeka“ PONOVO „TEKU“ KILOVATI	str. 21
Gorica Stojanović, prva žena elektroinženjer na sjeveru Crne Gore SAMO SAM SLIJEDILA SVOJ PUT	str. 22
ANKETA	str. 23
Istorijat izgradnje HES „PERUĆICA“ („GORNJA ZETA“), (1) OD IDEJE DO REALIZACIJE	str. 24
VIJESTI IZ ENERGETIKE	str. 25
Nastavak saradnje EPCG i nacionalnog Vaterpolo i plivačkog saveza SA „AJKULAMA“ U LONDON	str. 26
Šahisti „Elektroprivrede“ osvojili Kup Crne Gore REZULTAT ZA PAMĆENJE	str. 27
Moja domovina „NEVIĐENA“ LJEPOTA KOJA MAMI	str. 28
Savjeti ljekara PAŽLJIVO NA SUNCU	str. 34
KULTURNI VODIČ	str. 36
NAGRADNA IGRA	str. 39
VREMEPLOV	str. 40
RAZONODA	str. 43

Predsjednik Odbora direktora
Srdan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

DIREKCIJA ZA ODNOS SA JAVNOŠĆU

Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

Rukovodilac Sektora za internu komunikaciju

Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković

miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:

Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Naslovna strana:
Vjekoslav Bojat

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-131, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: MONTCARTON DOO Podgorica
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Ranko Radulović, direktor FC Distribucija

U DISTRIBUTIVNU MREŽU 16 MILIONA EURA

Ako sve bude teklo po planu, do kraja godine u pogon će ući pet novih trafostanica 35/10 kV i još pet u toku 2013. godine. I za naredni period planirano više različitih projekata u cilju daljeg poboljšanja performansi distributivnog sistema. Nove investicije i njihovi efekti bili su u centru pažnje našeg razgovora sa Rankom Radulovićem, direktorom FC Distribucija.

Zakono javnim nabavkama veliko ograničenje: Ranko Radulović

Gospodine Raduloviću, čini se da Elektroprivreda nastoji da prati rastuće potrebe za električnom energijom i investira u distributivnu djelatnost kako bi se obezbijedila veća sigurnost u snabdijevanju naših kupaca i stvorili preduslovi za razvoj. U tom svjetlu ovu godinu će obilježiti puštanje u rad više novih energetskih objekata. Koji su to objekti i koliko su vrijedne investicije?

U prethodnom periodu planirana su znatna ulaganja u primarnu distributivnu mrežu u cilju poboljšanja kvaliteta i sigurnosti napajanja, kao i povećanja kapaciteta zbog rasta potrošnje. Prema Planu investicija za period od 2012. do 2014. godine u primarnu mrežu biće uloženo 16 miliona eura. U okviru tih sredstava predviđena je izgradnja deset novih trafostanica 35/10 kV, od kojih će pet biti u pogonu do kraja ove godine. To su: **TS "Bis-trica"** u Nikšiću, **TS "Baošići"** u Herceg Novom, **TS "Škaljari"** u Kotoru, **TS "Rozino"** u Budvi te u glanom gradu **TS 110/10 kV "Podgorica 5"**. Rekonstruisaćemo i **TS "Podgorica 4"**.

U čemu se ogleda doprinos novih važnih investicija?

Effekti od određene investicije nijesu pojedinačni, već je to po pravilu kombinacija više njih. Može se, ipak, reći da su očekivani efekti navedenih investicija povećanje kapaciteta u cilju priključenja novih potrošača, dostizanje tehničkih standarda i poboljšanje naponskih prilika, povećanje pouzdanosti i sigurnosti napajanja, smanjenje vremena beznaponskog stanja kod potrošača, veća selektivnost napojnih vodova sa povećanjem broja izvoda iz napojne TS, smanjenje gubitaka električne energije... Ovo su, uostalom, i obaveze Operatora distributivnog sistema, odnosno FC Distribucija, koje proizilaze iz Zakona o energetici. Moram da naglasim da je smanjenje gubitaka pitanje opstanka Operatora distributivnog sistema, pa i šire. Ako se zna da se gubici pokrivaju uvozom energije, onda je potpuno jasno koliko je to ozbiljan problem. Zato se i komercijalni i tehnički gubici moraju svesti na najmanju moguću mjeru i to je, pored ostalih obaveza, apsolutni prioritet svih zaposlenih u FC Distribucija. Jednostavno rečeno, manji gubici više novca za investicije. Gdje su investicije, tu je i razvoj koji doprinosi boljem kvalitetu života. Prilika je, svakako, da još jednom podsjetim i na unapređenje sistema mjerenja u FC Distribucija kao jednu od najvećih i najznačajnijih investicija, trenutno, u Elektroprivredi. Upravo

zbog očekivanih benefita od tog projekta smo i zacrtali da se i faza završi do sredine 2014. godine. Implementacijom sistema AMM će se na najsavremeniji način "pokriti" mjerenje i upravljanje mjerenjem kod više od 80 odsto naših potrošača.

Kakvi su dalji planovi razvoja kada je u pitanju distribucija električne energije i koji su glavni zadaci u narednom periodu?

Završetak brojnih i značajnih projekata, pokrenutih u cilju poboljšanja distributivne mreže u koju nije dovoljno i adekvatno ulagano u prethodnom periodu apsolutni je prioritet u narednom periodu. Pored toga, pokrenuće se i aktivnosti na realizaciji još nekih projekata u cilju poboljšanja performansi distributivnog sistema, odnosno sigurnosti i pouzdanosti napajanja smanjenjem broja ispada i neisporučene energije, kao i stvaranja uslova za priključenje novih potrošača. To se, prije svega, odnosi na implementaciju daljinskog upravljanja distributivnom mrežom i izgradnju novih ili potpunu rekonstrukciju postojećih objekata.

Prvi prioriteti jesu zgradnja novih: **TS 35/10 kV "Breza"** (Kolašin) i **TS Danilovgrad**, zatim **"Popovići"** u Baru i **"Velje Brdo"** i **"Vranjina"** u Podgorici. U planu je i rekonstrukcija 10 kV postrojenja u **TS 110/10 kV "Podgorica 4"**, izgradnja **DV 35 kV Breza-Rijeka Mušovića**, rekonstrukcija **TS 35/10 kV "Pržno"** (Budva), zamjena čeličnog užeta na **DV 35 kV Virpazar-Gornja Zeta** na prelazu preko Skadarskog jezera i povećanje prenosne moći tog dalekovoda, što predstavlja značajan doprinos u napajanju navedenog konzuma iz pravca **TS 110/35 kV "Virpazar"**. Ovaj projekat je interesantan i zbog toga što će se prvi put u regionu primijeniti novo tehnološko rješenje provodnika za nadzemne vodove (**tzv. ACCR - Aluminum Conductor Composite Reinforced provodnik**). Projektna dokumentacija je urađena, trenutno se vrši revizija, a realizacija se očekuje tokom naredne godine. Vrlo značajan je i projekat uzemljenja neutralne tačke 35 i 10 kV zbog zakonske obaveze ograničavanja struja jednogpolnog kratkog spoja, prigušivanja prolaznih prenapona, smanjenja broja kvarova i postizanja uslova bezbjednosti na uzemljivačima trafostanica 10/0,4 kV. Ako sve bude teklo po planu, do sredine sljedeće godine završiće se **DV 35 kV Cetinje - Rijeka Crnojevića - Podgor** u cilju, ne samo poboljšanja napajanja energijom vodoizvoristi **Podgor** iz kojeg se vodom snabdijevaju Cetinje i Budva, nego i pouzdanijeg i kvalitetnijeg snabdijevanja potrošača sa područja Rijeke Crnojevića. Dionica od Podgora do Ljubotinja je već puštena pod napon radi napajanja tamošnjih mještana. Radovi su nastavljani i narednih dana se očekuje kompletiranje prve dionice i mogućnost napajanja **TS 35/10 kV "Rijeka Crnojevića"** iz pravca Virpazara, čime bi se stekli uslovi za nastavak radova na dionici Cetinje-Rijeka Crnojevića. veliko ograničenje

Na kraju moram istaći da nas u realizaciji planova veoma ograničava Zakon o javnim nabavkama, sa aspekta poštovanja procedura, rješavanja žalbi i prigovora i sudskih postupaka koji traju dugo, ponekad i po nekoliko godina. Naša djelatnost je takva da se mora brzo i efikasno reagovati, posebno u havarijskim stanjima, što se potvrdilo i tokom protekle zime.

Biljana Mitrović

TS „BAOŠIĆI“

Završetak gradnje nove trafostanice 35/10kV „Baošići“ očekuje se ovih dana, nakon čega će se stvoriti pretpostavke za kvalitetno napajanje energijom herceg-novske rivijere, tačnije, poteza od Zelenike do Kamenara. Po riječima direktora ED H.Novi, **Milorada Samardžića** opterećenje postojećih, 35/10kV trafostanica „Kumbor“ i „Bijela“ (dijela koji pripada ED Herceg Novi) blizu je nominalnog, a DV 10kV između Kumbora i Bijele godinama je preopterećen. Pozicija trafostanice Baošići je takva da će njeno uklapanje u 10kV kablovsku i 35kV mrežu (kablovsku i vazdušnu) biti izuzetno jeftino, jednostavno i uspješno, kaže Samardžić. Ukupna investicija u objekat i opremu vrijedna je 1,013 miliona eura.

TS „ŠKALJARI“

Najveća investicija na području ED Kotor svakako je izgradnja nove trafo stanice u Škaljarima. Ukupna vrijednost radova je 2,6 miliona eura. U toku je izvođenje pripremnih, tačnije građevinskih radova na ovom objektu. Izvođač je konzorcijum **Intermost doo Podgorica** koji čini 9 preduzeća. Direktor ED Kotor **Predraga Bogetića**, podsjeća da su radovi počeli u decembru 2011.godine, a da se puštanje u radn nove trafostanice očekuje u avgustu 2012.godine. Nova TS 35/10kV „Škaljari“ je snage 2x12,5MVA, dok je postojeća snage 2x8MVA.

-Nova TS je je u tehničko-tehnološkom pogledu mnogo ispred postojeće TS, jer će biti opremljena sa savremenim SCADA sistemom (daljinsko upravljanje mrežom), što će u budućnosti znatno unaprijediti i osavremeniti poslovanje ED Kotor i omogućiti bolju i kvalitetniju uslugu kupcima, ističe Bogetić.

TS „PODGORICA 5“

TS „BAOŠIĆI“

TS „ŠKALJARI“

TS „ROZINO“

TS „PODGORICA 5“

TS 110/10 kV „Podgorica 5“ namijenjena je za napajanje potrošača glavnog grada. Izgradnja „stodesetke“ u Podgorici u skladu je sa dugoročnim planom razvoja i elektroenergetskim potrebama. Ovaj kapitalni objekat stvorice infrastrukturne preduslove za investiranje u glavnom gradu. Pored toga, biće znatno poboljšana kvaliteta napajanja potrošača na području na kojem živi veliki broj građana. Njen značaj, po riječima direktora ED Podgorica **Jagoša Pupovića**, ogleda se i u tome što će se njenim puštanjem u pogon rasteretiti **TS 110/10 kV „Podgorica 3“** i **TS 35/10 kV „Centar“**, a preuzeti i sve potrošače koji se napajaju sa trafostanice **35/10 kV „Ljubović“**. Na taj način stvorice se neophodna rezerva u snazi transformatora u **TS „Podgorica 1“**, kao i uslovi za ukidanje mreže 35 kV koja napaja tu trafostanicu (vazdušnog voda 35 kV od TS „Podgorica 1“ do TS „Ljubović“ i kablovskog voda od TS „Centar“ do TS „Ljubović“). PG 5 će imati veliki značaj i za napajanje buduće servisno-uslužne zone na području Podgorice, odnosno ona je dugoročno rješenje za sve veće energetske zahtjeve. Vrijednost ugovorene opreme i radova za postrojenje 10 kV, te uklapanje u 10 kV mrežu je 4,2 miliona eura, a trafostanica treba da se pusti u pogon do kraja ove godine.

TS „ROZINO“

Nova **TS 35/10kV „Rozino“**, trebalo bi da bude puštena u pogon do „špica“ turističke sezone. Njenom izgradnjom, po riječima direktora ED Budva **Vojislava Vukadinovića**, znatno će se rasteretiti postojeće **TS 35/10kV „Lazi“** i **„Dubovica“** koje je u toku prošle turističke sezone bilo blizu nominalnog, a u pojedinim periodima, čak, i iznad tog. Instaliranjem TS Rozino, u užem gradskom jezgri Budve obezbijediće se stabilno funkcionisanje distributivnog sistema. U potpunosti je ispoštovan zahtjev da nova trafostanica bude podjednako udaljena od TS „Lazi“ i TS „Dubovica“, kao i da bude blizu 35 kV kablovskog voda TS 110/35kV „Markovići“ i TS 35/10kV „Dubovica“. Takođe, postoje svi uslovi da se trafostanica Rozino kvalitetno uklopi u 35 i 10kV kablovsku mrežu. Investiciona vrijednost objekta, transformatora i opreme je 1,88 miliona eura, dok je uklapanje u postojeću mrežu vrijedno 29. hiljada eura.

PAUZA NA PRIMORJU, POČETAK NA SJEVERU

STRUGAR: Imajući u vidu činjenicu da se, trenutno, dnevno ugrađuje skoro 500 novih brojila, realno je očekivati da će se u narednih šest mjeseci uspješno završiti prva faza Projekta i stvoriti uslovi za implementaciju druge, koja podrazumijeva ugradnju još oko 100 hiljada brojila do sredine 2014. godine.

Sa prezentacije u Beranama

Nova elektronska brojila, polovinom juna, počela su da se ugrađuju na sjeveru Crne Gore. Projekat se prvo realizuje u Beranama, Mojkovcu, Kolašinu, Bijelom Polju i Rožajama, a postepeno će se širiti i na ostale sjeverne opštine. Direktor projekta **mr Velimir Strugar** podsjeća da će se, ako sve bude teklo po planu, do kraja ove godine, u sjevernom regionu instalirati oko 7 hiljada novih brojila.

-Na ovom području ima više posla, jer je neophodno rekonstruisati veći broj mjernih mjesta, koja su u lošijem stanju nego u centralnom i primorskom dijelu. Zbog toga će dinamika ugradnje biti malo sporija, ali plan implementacije neće doći u pitanje, jer ćemo povećati broj ekipa na terenu - istakao je Strugar.

U međuvremenu, ugradnja novih brojila obustavljena je u Baru i Budvi, a tako će biti sve do okončanja ljetnje turističke sezone kada će prednosti modernih mjernih uređaja, posljednje generacije, pored te dvije, osjetiti i stanovnici ostalih primorskih opština. Do jeseni će, inače, biti povećan obim radova u Podgorici i Nikšiću.

Sistem mjerenja utrošene električne energije u distribuciji Crne Gore, do sredine juna, inoviran je na više od 25 hiljada mjernih mjesta, od čega je više od 14 hiljada novih brojila instalirano u glavnom gradu, oko dvije hiljade u Nikšiću i oko 9 hiljada u opštinama Bar i Budva.

Imajući u vidu činjenicu da se dnevno ugrađuje skoro 500 novih brojila, realno je očekivati da će se u narednih šest mjeseci uspješno završiti prva faza projekta i stvoriti uslovi za implementaciju druge, koja podrazumijeva ugradnju još oko 100 hiljada brojila do sredine 2014. godine, zaključio je Strugar.

Podsjetimo, ukupna vrijednost projekta procijenjena je na 43,5 miliona eura, a 175.000 novih multifunkcionalnih brojila biće instalirano u svim crnogorskim opštinama, i to: u centralnoj regiji 110.800 brojila, primorskoj 48.000 brojila i sjevernoj 16.100 brojila.

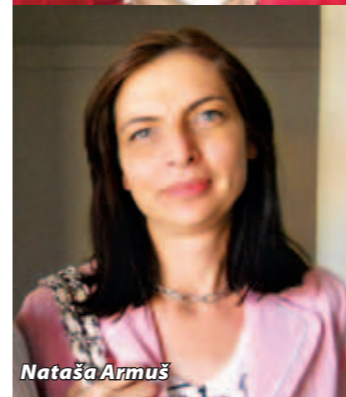
R. E.

Projekat unapređenja sistema mjerenja predstavljen zaposlenima na sjeveru NOVI KVALITET- MANJE PROBLEMA

Novo multifunkcionalno brojilo i ciljevi Projekta unapređenja sistema mjerenja u distributivnom sistemu Crne Gore predstavljeni su, početkom juna, i na internoj tribini u Beranama, koja je pobudila veliko interesovanje zaposlenih iz Berana, Bijelog Polja, Rožaja, Andrijevice i Plava.

Aktuelnosti, značaj i ciljeve projekta predstavili su: direktor FC Distribucija, **Ranko Radulović**, direktor Projekta **mr Velimir Strugar**, operativni menadžer za tehnička pitanja **Boris Cvetković**, član projektnog tima za pravna pitanja **Darko Milutinović** i Sajt menadžer projekta za sjever Crne Gore **Saša Pešić**.

Generalna je ocjena da će Crna Gora ovim projektom, koji će omogućiti korišćenje mnogih naprednih sistema, postati lider u regionu u primjeni te savremene tehnologije. Istaknuto je i zadovoljstvo činjenicom da se Projekat implementira utvrđenom dinamikom, čak i brže te da je već sada izvjesno da će plan ugradnje 68 hiljada brojila u 2012.godini biti i premašen. Inače, na području

Nataša Armuš

Šefket Tošić

Violeta Knežević

sjevernih opština u ovoj godini planirano je da se ugradi 2.415 brojila, što predstavlja blizu 10% ukupnog broja potrošača.

Prenosimo utiske nekih od učesnika tribine u Beranama:

Nataša Armuš /ED Berane/: Za našu kompaniju ovaj Projekat ima, po mom mišljenju, veliki značaj. Ovom prilikom želim da istaknem i važnost ovakvog načina edukacije naših radnika. Danas smo se dodatno „uputili“ u sve one značajne stvari vezane za Projekat unapređenja sistema mjerenja.

Violeta Knežević/ED Bijelo Polje/: Projekat, koji su nam danas kolege detaljno prezentirale, ima ogroman značaj i za EPCG i za naše potrošače, jer donosi jedan novi kvalitet u sektoru energetike u Crnoj Gori. Ugradnja novih brojila eliminisaće brojne nepravilnosti sa kojima se susrećemo u svakodnevnom radu. Ja sam optimista i mislim da će se pozitivni efekti ovog Projekta vrlo brzo i osjetiti.

Šefket Tošić /ED Berane/:

Mislim da je prezentacija imala pozitivan efekat na sve uposlene u našoj firmi koji su danas bili prisutni. Ono što smo čuli ovdje uvjerilo nas je koliko je u stvari ovaj projekat bitan za EPCG, ali i za cjelokupnu Crnu Goru. Zato svojim radom i zalaganjem moramo doprinijeti njegovoj uspješnoj realizaciji.

M. Vuković

www.epcg.com

INVESTIRAČE POLA MILIONA U SEKUNDARNU MREŽU

Očekuje još bolje rezultate: Saša Pešić

Zaposlenima u beranskoj Elektrodistribuciji povjereno je održavanje elektro mreže, ne samo u toj opštini, nego i na području Plava, Gusinja, Andrijevice i Petnjice.

-Zaista pokrivamo ogromno područje, međutim, zahvaljujući dobroj organizaciji, požrtvovanju i odgovornosti svih naših radnika uspijevamo da blagovremeno intervenišemo i, u najkraćem vremenu, otklonimo sve kvarove, tako da se možemo pohvaliti da distributivna mreža u ovom dijelu Crne Gore stabilno funkcioniše, ističe poslovođa u Odjeljenju za održavanje **Milija Barjaktarović**.

Priznanje ovim ljudima svakodnevno stiže od velikog broja građana koji svoje zadovoljstvo kontinuiranim kvalitetom isporučene električne energije ne zaboravljaju da istaknu u svakoj prilici.

Zadovoljan je i direktor ED Berane, **Saša Pešić**, tim prije, ako se uzmu u obzir značajni elektroenergetski kapaciteti na razvučenom području Berana, Andrijevice i Plava, prilično amortizovana mreža i veliki broj zahtjeva potrošača.

-Na području ove tri sjeverne opštine ima više od 25,5 hiljada potrošača u svim kategorijama potrošnje, a značajna karakteristika elektro-distributivne mreže jeste postojanje 6 TS 35/10kV, 318 distributivnih TS, 56 km 35 kV i oko 340 km 10 kV mreže i, čak, 1925 km niskonaponskih nadzemnih vodova. Ovo dovoljno govori o kompleksnosti i težini poslova na održavanju i rekonstrukciji mreža i objekata koje svakodnevno obavljaju trideset radnika iz Odjeljenja za održavanje i Poslovnica: Andrijevice, Plav i Gusinje, navodi Pešić.

Radnici ED Berane, u proteklom periodu, inače, uspjeli su da remontuju svih 6

TS 35/10 kV, a važno je istaći i to da su, u saradnji sa ekipama Elektrogradnje sa kojima decenijama uspješno saraduju uspjeli da saniraju i DV 35 kV Andrijevice - Plav i prelaz preko rijeke Lim u Murini čime je obezbijedena znatno veća sigurnost u napajanju područja Plava, a uspjeh je i sanacija DV 35 kV Plav-Gusinje. U ED Berane zapažene rezultate ostvarili su i na planu smanjenja distributivnih gubitaka, poslovima isključenja neurednih platiša po nalogu lokalnog Snabdijevanja, kao i u poslovima izdavanja elektroenergetske i saglasnosti za priključenje novih kupaca električne energije.

Za poslovođu u Odjeljenju za mjerenje **Miljana Vukovića**, najbitnije je to što se svi poslovi završavaju u pozitivnoj, drugarskoj atmosferi.

-Na taj način sve zadatke koji su nam povjereni lakše obavljamo. Obim posla je zaista veliki, zbog razuđenosti terena koji pokrivamo. Najviše teškoća imamo sa nelegalnom potrošnjom, a i poslovi vezani za isključenja potrošača su sve brojniji. Sada nas pored redovnih obaveza kontrole, očitavanja i slično, očekuje i posao na ugradnji novih brojila, pa smo se dodatno organizovali kako bi uspješno realizovali ovaj značajan projekat i na području našeg djelovanja, kaže Vuković.

Pozitivna i drugarska atmosfera: Miljan Vuković i Milija Barjaktarović

PEŠIĆ: Posebno smo zainteresovani za realizaciju investicije o kojoj se dugo govori u EPCG. Pripremili smo kompletnu projektnu dokumentaciju uključujući i građevinsku dozvolu. Radi se o projektu poboljšanja napajanja u industrijskoj zoni „Rudeš“, vrijednom 250.000 eura.

Elektrodistribuciji Berane predstoji veliki posao na sanaciji objekata nekoliko trafostanica (TS 35/10 „Plav“, TS „Berane III“ – Polica i TS „Gusinje“). Veoma su važne i predstojeće aktivnosti na mapiranju kupaca, odnosno provjera kojem traforeonu pripadaju što je, uz ispravnost mjerne garniture u predmetnoj TS, pretpostavka za kvalitetniju analizu gubitaka. Direktor ED Berane Saša Pešić, uz to, očekuje da će investicije u sekundarnu mrežu ove godine dostići pola miliona eura.

Gotovo je sigurno da ćemo ove godine uspjeti da izgradimo priključni 10 kV vod za MBTS „Rasadnik“ i NN mrežu, priključni 10 kV vod i STS „Bubanje 2“, priključni DV 10 kV i STS „Radmanci 2“, kablovsku mrežu za napajanje objekata u ulicama: „M.Mališića“, „13.jul“ i „D.Vujoševića“, dalekovod 10 kV i STS „Bastaha“ i „Štitari 2“, kao i STS „Zabrđe“, kaže Pešić.

Direktor ED Berane, takođe, navodi da je pripremljena potrebna dokumentacija, uključujući i građevinske dozvole za realizaciju još nekoliko važnih investicija na tom području.

Posebno smo zainteresovani za realizaciju investicije o kojoj se dugo govori u EPCG. Pripremili smo kompletnu projektnu dokumentaciju, uključujući i građevinsku dozvolu. Radi se o projektu poboljšanja napajanja u industrijskoj zoni „Rudeš“, vrijednom 250.000 eura, istakao je Saša Pešić.

Miodrag Vuković

KUPCI POŠTUJU PROTOKOLE

Rad organizovan na specifičan način: Dragoljub Petrić

S obzirom da pokrivaju područje koje se prostire na tri sjeverne opštine, posao u beranskom Snabdijevanju organizovan je na specifičan način, u okviru isturenih punktova u Beranama, Petnjici, Plavu i Andrijevi.

Šef OJ Snabdijevanje Berane **Dragoljub Petrić** navodi da je u Petnjici i Beranama registrovano 16,5 hiljada kupaca, u Andrijevi više od 3000, a u Plavu koji „pokriva“ i područja Murine i Gusinja oko 5700 kupaca.

-U želji da maksimalno izađemo u susret kupcima sa njima smo, radi izmirivanja zaostalih obaveza, potpisali 670 Protokola o izmirenju duga na rate, koji se većinom poštuju – kaže Petrić.

Petrić je pohvalio zalaganje zaposlenih koji se trude da sve obaveze završavaju blagovremeno i istakao da očekuje da će procenat naplate ove godine biti znatno iznad prošlogodišnjih 85 odsto.

M.Vuković

TRUDE SE DA ISPOŠTUJU SVAKOG KUPCA

-Radim za ovim šalterom punih 29 godina, što je morate priznati dug vremenski period. Koliko sam samo puta rekao dobar dan za vrijeme svog radnog vijeka teško je izbrojati, kaže kroz šalu **Rajko Đukić**.

Rajko je jedan od 12 zaposlenih u beranskom Snabdijevanju sa najdužim stažom. Ističe da se on i njegove kolege uvijek trude da budu maksimalno tolerantni i da ispoštuju svakog kupca koji im se obrati. A nije, kaže, nimalo lako.

-Dođe svakakvih ljudi. I lakih i teških za komunikaciju. Sa većinom se, ipak, lako izađe na kraj. Mada, postoji izvjestan broj i onih kojima mi ovdje služimo da iskale bijes, jer često steknem utisak da takvi samo dolaze da bi „istresli“ nervozu na nekog, kaže Rajko.

Rajkova koleginica **Katarina Osmajlić** u Snabdijevanju radi četiri godine. Iako mlada, već je stekla zavidno iskustvo. -Ja sam ovdje relativno „nova“ u poređenju sa stažom i iskustvom kolege Rajka. Brzo sam se, međutim, uvjerila u svu težinu, ali i ljepotu rada na jednom ovakvom mjestu. Zadužena sam za sklapanje ugovora sa novim kupcima, radim i na opomenama i isključenjima, a svaki posao sa ljudima nosi i izvjestan rizik, jer često dolazi do nesuglasica i nerazumjevanja – konstatuje Katarina.

Srećom, najveći je broj redovnih platiša koji uredno, gotovo u isto vrijeme svakog mjeseca, dođu i plate svoj račun za utrošenu električnu energiju. Trudimo se da damo svoj doprinos kako bi ih svakoga mjeseca bilo još više, jer to je naš najvažniji zadatak, ističu Katarina i Rajko.

Svaki posao sa ljudima nosi izvjestan rizik: Katarina Osmajlić

Za šalterom punih 29 godina: Rajko Đukić

EDUKACIJOM DO ZADOVOLJNOG KUPCA

Na putu energetskog razvoja jako je važno, gledano iz ugla kupca, prilagoditi se rastućem zahtjevu za poboljšanje kvaliteta usluga. Svjesna da može učiniti i korak više u unapređenju odnosa sa kupcima, EPCG nastoji da se što bolje informiše o tome koji su najčešći prigovori na njene usluge. Namjera je da se problemi sagledavaju širom otvorenih očiju i da se, u granicama mogućeg, pristupi njihovom rješavanju. U tom kontekstu je i naš razgovor sa Predragom Boljevićem, savjetnikom za telekomunikacije i energetiku u Centru za zaštitu potrošača.

Poboljšati saradnju CEZAP-a i EPCG: Predrag Boljević

Kao stručni saradnik Centra za zaštitu potrošača često ste u prilici da provjerite raspoloženje građana vezano za usluge koje pruža Elektroprivreda Crne Gore. Koje su to najčešće zamjerke naših korisnika?

Najčešće zamjerke građana koje se procesuiraju prema CEZAP-u su na visinu računa za utrošenu električnu energiju i na utuženja zbog zaostalog duga. Što se tiče prijave na visinu računa i na stavke na fakturi, smatram da je u pitanju nespornost, jer građani nisu dobro upoznati sa novim načinom obračuna el. energije po kojem se na fakturama više ne prikazuje jedinstvena cijena već se troškovi detaljno elaboriraju. Naime, kao što je poznato, Regulator je na osnovu Zakona o energetici obavezao subjekte koji su u lancu isporuke električne energije da moraju prikazati svoj udio u cijeni prilikom isporuke krajnjem kupcu. Naši građani, odnosno dio njih, ne razumije da je račun sad samo prikazan na drugačiji način, već smatraju da su im uvedeni novi nameti i to je, po mom mišljenju, osnovni problem prelaska sa jednog na drugi način obračuna potrošnje. U CEZAP-u smatramo da je ovakav sistem obračuna mnogo bolji, jer sada tačno znamo šta nam se sve fakturiše. Novi račun koji prikazuje ko sve

zahvata iz cijene kilovat sata omogućio je aktivistima civilnog sektora da se izbore za ukidanje stavke koja se odnosila na komercijalne gubitke električne energije. Mislim da bi EPCG morala da nađe način da edukuje kupce o aktuelnom sistemu fakturisanja potrošnje i da se više pozabavi marketingom prilikom uvođenja novih usluga da ne bi naši građani svoje nezadovoljstvo, često neopravdano, usmjeravali prema njoj. Interesantno je da ima i takvih prigovora na visinu računa koji nisu negiranje potrošnje, već pokušaj da se od CEZAP-a dobije pomoć da se zbog nemogućnosti izmirivanja račun uopšte ne plati.

Što se tiče utuženja, prigovor se u većini slučajeva odnosi na pozivanje na zastarjelost. Bez dileme, što se potroši mora i da se plati. Ako je EPCG utužila sve dužnike, kao što se tvrdi u vašoj kompaniji, onda nema zastare i ne treba da je bude, s tim što Elektroprivreda mora da obavijesti neredovne platiše

CEZAP nikad nije podržavao stav da se utrošenja električna energija ne mora platiti, niti smo se pridruživali bojkotu plaćanja računa za struju jer je to, po nama, politički populizam.

da su utuženi. Ako nisu, onda se mora ponašati prema važećoj legislativi u Crnoj Gori. Ima prostora za bolju saradnju između CEZAP-a i Elektroprivrede. Kad bi EPCG imala kvalifikovanog predstavnika koji bi jednom mjesečno sa nama razmotrio prispjele prigovore, siguran sam da bismo svi bili na dobitku.

U posljednjem CEZAP-ovom izvještaju navodi se da je znatan broj i neopravdanih pritužbi, a one se prvenstveno odnose na plaćanje dugovanja za utrošenu električnu energiju. Zašto se stvara takva slika kod potrošača da električnu energiju ne posmatraju kao svaku drugu robu, tj. uslugu koju moraju da plate?

Tačno je da određeni broj pritužbi građana nije utemeljen na zakonu i mi im, uz precizno obrazloženje, na to i ukažemo. Ima i onih koji saopštavanjem djelimične istine i podataka koji njima odgovaraju pokušavaju dobiti našu podršku. Kako se svaka inicijativa prije daljeg procesuiranja razmatra sa svih aspekata, vrlo brzo se otkrije loša namjera, nakon čega stranku savjetujemo da svoja prava pokuša zaštititi posredstvom nekog drugog tijela. Mi takve potrošače ne podržavamo, niti se s njima solidarišemo. Podržavamo samo opravdane zahtjeve. Zato i kažem da bi malo više saradnje između EPCG i CEZAP-a riješilo mnoge probleme. CEZAP nikad nije podržavao stav da se utrošena električna energija ne mora platiti, niti smo se pridruživali bojkotu plaćanja računa za utrošenu energiju jer je to, po nama, politički populizam. Električna energija je roba, istina malo neobična, jer nije potpuno lišena socijalne komponente. U 21. vijeku čovjek ne može da živi bez nje. Po mom mišljenju, neoliberalna ekonomija, ako se primijeni na infrastrukturne sisteme, ima veoma negativnu konotaciju jer, ili stvori jedan veliki monopol ili, ako se tržište razvije, dolazi do urušavanja funkcionalne spremnosti sistema, jer vlasnik prvo kreše rashode na investicionom održavanju. Poimanje električne energije kao isključivo socijalne kategorije je re-

cidiv prošlog vremena. Stečene navike se jako teško mijenjaju i kod pojedinca, a tek kada je u pitanju nešto što je usađeno u kolektivnu svijest populacije. Još dugo će se kod nas na el. energiju gledati na ovaj način, posebno od strane onih naših građana koji žive u siromaštvu. Pojedini potrošači smatraju da imaju pravo da slobodno koriste „struju“, jer je postojeći sistem realno sagrađen njihovim novcem, i to Elektroprivreda mora da razumije. Mišljenja smo da bi osmišljeniji i realniji marketinški pristup potrošaču, koji ne bi bio izgrađen na premisi, „uzmi ili ostavi“, dugoročno donio daleko bolje ekonomske benefite Elektroprivredi, naročito u domenu naplate tekućih potraživanja. Treba jasno i utemeljeno obrazložiti kupcima da u svaki sistem mora da se ulaže da bi opstao i razvijao se, da bi se obnavljao, proširivao i inovirao. Zato samo blagovremeno plaćanje prispjelih obaveza garantuje redovno i kontinuirano snabdijevanje. Sadašnji pristup EPCG je legitiman, ali nije djelotvoran i pitanje je da li je održiv, odnosno da li će Elektroprivreda uvijek biti u situaciji da u pokušaju da naplati potraživanja u potpunosti primijeni sve raspoložive pravne i tehničke resurse, jer se to preklapa sa nekim drugim interesima.

Rezultati pojedinih anketa ukazuju da prilično visok procenat građana nije upoznat sa činjenicom da se Crna Gora suočava sa ozbiljnim deficitom električne energije.

Tačno je da ankete pokazuju visok nivo nezainteresovanosti prosječnog crnogorskog potrošača za dešavanja oko veleprodaje električne energije, ali zašto je to čudno ili bitno? Zašto bi to trebalo da interesuje potrošača kad je u pitanju bilo koji proizvod? On na tržištu treba da se rukovodi isključivo svojim interesom koji, ni u kom slučaju, ne korespondira sa segmentom veleprodaje, već isključivo maloprodaje, kao poljem gdje se njegovi interesi direktno sučeljavaju sa interesima pružaoca usluga. Tržište po svojoj definiciji baštini dva legitimna i suprotstavljena interesa konzumenta i davaoca usluge ili proizvoda, čiji pravilan i njegovan omjer generiše supstancu koja hrani i razvija tržište. Ono što je crnogorska specifičnost u odnosu na razvijena tržišta je činjenica da smo mi društvo sa političkim i ekonomskim sistemom u kojem se okončanje tranzicije još ne nazire, iako je taj proces odavno počeo. Takvo stanje generiše i veoma veliki i jak uticaj dnevno-političkih turbulencija na kretanje cijena proizvoda na tržištu energenata. U društvu u kojem u dužem vremenskom periodu zakonodavna, izvršna i sudska vlast dobro ne ispunjavaju svoje obaveze, nije iznenađenje da se čisto ekonomske kategorije, kakvi su energeti, konvertuju u kvazi politička pitanja, posredstvom kojih se nastoji ostvariti neki politički interes, kao što je danas slučaj sa cijenom električne energije.

Gdje se, po vašem mišljenju, „krije“ razlog za nezadovoljstvo cijenama električne energije, kao i za razne druge vrste manipulacija o navodnim „ugradnjama“ na računu za utrošenu električnu energiju?

Enormno društveno raslojavanje i nemoć sistema u tranziciji da se izbori s tim, čine da oni na čiji račun je sve to ostvareno više ne vjeruju stubovima sistema, već se okreću nekim svojim „spasiocima“ koji, kroz etiketiranje krivca za njegove nedaće stiču poene na polju politike. U tom galimatijasu raznih ekonomskih, političkih, pojedinačnih, opravdanih i neopravdanih interesa, usled neznavenog činjenja i nastojanja da se uvede tržište prije tržišta, došlo je do pozicioniranja računa za električnu energiju kao „barjaka“ pod čijim se plaštom nastoje artikulirati sve vrste nezadovoljstva trenutnom, prije svega, političkom realnošću. Za razrješenje ovog svojevrsnog gordijevog čvora i uspostavljanje povjerenja između potrošača i proizvođača električne energije u domenu kreiranja stvarne, ekonomski održive cijene električne energije, neophodno je vrijeme i strpljiv edukativan pristup. Naravno, ekonomski održiva cijena nije ona koja će omogućiti samo jednoj strani da „preživi“, već ona koja će uvažiti obostrane interese i iz toga proizvesti optimalnu i održivu cijenu i za onog koji daje i za onog koji prima uslugu. Moje mišljenje je da u neoliberalnom konceptu nema budućnosti niza Elektroprivreda, ni za građane, ni za državu Crnu Goru.

Poznato je da ste vi i sudski vještak za oblast energetike. To znači da ste često i u prilici da „presuđujete“ o slučajevima u kojima je uključena i EPCG. Kakvo je vaše iskustvo u tom smislu?

Bez sumnje, u ogromnom broju slučajeva, nesporna je osnovanost tužbenih zahtjeva Elektroprivrede. Ipak, čini mi se da EPCG kao privredni subjekt sa nedopustivo velikom neovlašćenom potrošnjom, odnosno krađom njenog proizvoda nekako nonšalantno pristupa ovom problemu. Prosto ne razumijem zašto se danas kada je tehnologija toliko napredovala, a pravni sistem Crne Gore izdignut na nivo koji nudi niz mogućnosti, naročito prilikom utvrđivanja činjenica bitnih za postojanje djela, Elektroprivreda prema krađama odnosi na isti način kao prije deset, dvadeset ili pedeset godina. Vi jednostavno očekujete da vam se vjeruje na riječ da je ono što su vaši ljudi zapisali stvarno zatečeno stanje. To je neodrživo i zato ste gubili procese na sudu. Ne može Elektroprivreda da u potpunosti eliminiše neovlašćenu potrošnju, ali ako hoće, može da je smanji za 90 odsto i tako riješi taj veliki problem. Spreman sam da pomognem u sagledavanju i definisanju propusta koje sam imao prilike da uočim, ali prvo vi morate da krenete u još jači obračun sa krađom struje.

Kakav je vaš stav o Projektu energetskog kabla između Crne Gore i Italije, kao i 400 kV dalekovoda Tivat-Pljevlja, i koliko je realizacijom tog projekta, kako to iz pojedinih NVO vole da naglase, ugrožena životna sredina, odnosno kada biste morali da procijenite između štete i koristi, šta biste naveli?

Ovaj projekat, kao i svi projekti iz domena gradnje novih energetskih izvora generalno imaju svoju punu podršku. Stavovi pojedinih NVO zelene provincije sve više mi liče na stavove pojedinih likova iz djela velikog satiričara Branislava Nušića. Prosto „kul“ je, a bogami i veoma ekonomski prihvatljivo bit zeleni, pa šta košta da košta, ionako nije iz njihovog džepa. Crna Gora ima šansu da gradi nove izvore električne energije i na taj način se nađe u ulozu izvoznika. Nerazumno je da tu činjenicu domaći oponenti koriste u negativnom kontekstu u nastojanju da dokažu nesvršishodnost i štetnost gradnje novih energetskih izvora, i to zarad očuvanja pojedinih, i njima još uvijek nepoznatih biljnih i životinjskih vrsta kojih možda ima na području koje će se potopiti. Kad bih bio u prilici da ocjenjujem pozitivne i negativne benefite, nijednog trenutka se ne bih dvoumio da bezrezervno podržim razvojne energetske projekte, naročito kada je u pitanju „zelena“ hidroenergetika. Isto tako i drugi blok TE Pljevalja koji je, iako ne spada u zelenu energiju, neophodan i ovom i svakom elektroenergetskom sistemu koji želi stabilnu i kvalitetnu isporuku električne energije.

S obzirom da ste sudski vještak i za oblast energetike i za telekomunikacije, možete li pretpostaviti kada će crnogorski Telekom dobiti konkurenciju u elektroenergetskim kompanijama, recimo za prenos internet signala, za šta već postoje izvjesni kapaciteti?

Iskreno se nadam veoma brzo i bio bih jako srećan kad bi to bilo i ove godine. Kada bih mogao da o tome odlučujem Crna Gora bi do kraja godine imala, ne samo novog domaćeg internet provajdera, već i novog domaćeg mobilnog provajdera. Naša država ima sve neophodne, kako tehničke, tako i ljudske resurse da do kraja godine instalira i pusti u saobraćaj domaćeg i internet i mobilnog operatora. Zašto nije takav slučaj treba pitati one koji o tome odlučuju.

R.E.

Treba jasno i utemeljeno obrazložiti kupcima el. energije da u svaki sistem mora da se ulaže da bi opstao i razvijao se, da bi se obnavljao, proširivao i inovirao. Zato samo blagovremeno plaćanje prispjelih obaveza garantuje redovno i kontinuirano snabdijevanje.

EPCG: Prosječan majski račun manji 10 odsto od april- skog

Prosječan majski račun crnogorskih domaćinstava, za električnu energiju iznosi 23 eura, što je oko 10 odsto manje u odnosu na prosječnu aprilsku fakturu (25,73 eura). Ukoliko se izuzmu neočitana mjerna mjesta u objektima koji nijesu stalno nastanjeni, domaćinstva su u maju u prosjeku potrošila 29,75 eura električne energije. Domaćinstva u Crnoj Gori, tokom maja, ukupno su potrošila 82.347.801 kWh električne energije, što je 11odsto manje u odnosu na ukupnu potrošnju tokom aprila (92.782.612 kWh), odnosno 4,6 odsto manje u odnosu na prošlogodišnju majsku potrošnju. Ukupan račun za utrošenu električnu energiju u maju iznosi oko 7 miliona i 660 hiljada eura, a potrošnja je očitana kod oko 253 hiljade domaćinstava. Račun vrijedan preko 150 eura dobiće svega 0,61odsto kupaca, dok je potrošnja od 100 do 150 eura očitana kod 1,1odsto. Domaćinstva na Žablaku i dalje bilježe najnižu prosječnu potrošnju od 20 eura, dok je najveća potrošnja prethodnog mjeseca očitana u Podgorici, gdje su domaćinstva u prosjeku ostvarila potrošnju električne energije u vrijednosti 34,90 eura.

/www.epcg.com/

PODGORICA Nove povoljnosti za ugradnju solarnih sistema

Ministarstvo ekonomije je u dogovoru sa **Hypo Alpe Adria bankom** i **NLB Montenegro bankom** poboljšalo i pojednostavilo finansijski mehanizam u okviru projekta **Montesol**, kako bi se potencijalnim klijentima omogućilo da lakše dođu do beskamatnih kredita i ugrade solarne sisteme u svoja domaćinstva. Kako se navodi u saopštenju Ministarstva ekonomije, ove godine predviđeno je da se beskamatni krediti kreću do 5000 eura za razliku od prošle kada su iznosi kredita bili 1350, 1800 i 2250 eura. Pored toga, period otplate kredita ne bi bio ograničen na period od tri, pet ili sedam godina, već bi beskamatni kredit mogao da se otplati u periodu do sedam godina. Podsjećamo da Ministarstvo ekonomije subvencionira kamatnu stopu od nula odsto, čime se smanjuju finansijski troškovi ovih kredita i značajno rasterećuje budžet građana. Druga faza projekta Montesol zvanično je počela u prvoj sedmici maja 2012. godine. Sve informacije u vezi projekta Montesol mogu se naći na sajtu Ministarstva ekonomije (www.energetska-efikasnost.me), kaže se u saopštenju Ministarstva ekonomije.

/SEEBiz/

LONDON Milorad Katnić: EBRD zainteresovana za fi- nansiranje izgradnje ele- ktroprenosnog kabla

Evropska banka za obnovu i razvoj **EBRD** i Banka za razvoj Savjeta Evrope **CEB** zainteresovane su da unaprijede saradnju sa Crnom Gorom, saopšteno je na redovnom godišnjem zasjedanju EBRD-a u Londonu kome je prisustvovao ministar finansija u Vladi Crne Gore **Milorad Katnić**. Iz **Ministarstva finansija** je saopšteno da je na sastanku bilo riječi o projektima koje EBRD finansira u Crnoj Gori sa osvrtnom na buduću saradnju, posebno kada je u pitanju projekat izgradnje elektroprenosnog kabla. Prvog dana redovnog godišnjeg zasjedanja EBRD-a u Londonu, održan je sastanak guvernera, na kome su učestvovali ministar finansija **Milorad Katnić** i pomoćnik ministra **Nemanja Pavličić**. «Evropska banka za obnovu i razvoj izabrala je, ove godine, za novog predsjednika britanskog kandidata **Sumu Čakrabartija**, koji će, na toj poziciji, zamijeniti dosadašnjeg - **Tomasa Mirowa**», saopšteno je iz Ministarstva finansija. Katnić se sastao i sa **Warnerom Gruberom**, direktorom EBRD-a za Švajcarsku, Ukrajinu, Lihtenštajn, Moldaviju, Turkmenistan, Srbiju i Crnu Goru. Gruber je najavio dolazak delegacije EBRD-a u Crnu Goru i naglasio da će to biti dobra prilika da predstavnici banke i državni zvaničnici održe sastanke u cilju intenziviranja buduće saradnje.

Katnić se sastao i sa delegacijom Banke za razvoj Savjeta Evrope, koju je predvodio guverner **Rolf Wenzel**. Crnogorski ministar upoznao je sagovornike sa aktuelnom ekonomskom situacijom u Crnoj Gori, kao i sa stanjem u bankarskom sektoru. Predstavnici CEB-a izrazili su spremnost za pružanje podrške projektima u oblasti obrazovanja, zdravstva i pravosuđa, te najavili da će razmotriti mogućnost razmatranja podrške malim i srednjim preduzećima, preko lokalnih banka.

/SEEBiz / CdM/

PODGORICA Pripreme za izgradnju II bloka TE Pljevlja

Vlada Crne Gore usvojila je odluku o izradi **Detaljnog prostornog plana za Termoelektranu Pljevlja**, koji će definisati lokacije za izgradnju objekata **II bloka TE Pljevlja**, kao i objekata za nesmetani rad postojećeg bloka. To podrazumijeva i izgradnju nove deponija pepela i šljake, sistema za pričišćavanje otpadnih voda, postrojenja za desumporizaciju gasova, rashladnog postrojenja, kao i sanaciju i rekultivaciju prostora deponije **Maljevac**, nakon njenog zatvaranja. Izradom relevantne studijske, analitičke i planske dokumentacije biće integralno sagledani svi elementi buduće namjene i organizacije korišćenja prostora, saopšteno Portalu Analitika iz Vladinog Biroa za odnose sa javnošću.

/elektroenergetika.info/

BRISEL SUSRET KAVARIĆ- OTINGER

Energetika i potencijal kojim raspolaže Crna Gora treba da budu strateška osnova razvoja, ocijenio je evropski komesar za energetiku **Ginter Otinger**, saopšteno je iz ministarstva ekonomije. Otinger je na sastanku u Briselu sa ministrom ekonomije **Vladimirom Kvarićem** potvrdio učešće na ministarskom sastanku u Budvi u oktobru, u okviru crnogorskog predsjedavanja Energetskom zajednicom, na kom će biti riječi o regionalnoj strategiji razvoja energetike navodi se u saopštenju. Crna Gora je, kako je ocijenjeno, značajan učesnik u energetici zbog energetskog potencijala i projekta podmorskog kabla koji će Crnu Goru i region povezati sa evropskim tržištem. Kavarić je istakao da su pripremne aktivnosti za realizaciju hidroelektrane Komarnica u toku, kao i za područje istraživanja nafte i gasa, stoji u saopštenju. Prema riječima Kavarića crnogorsko zakonodavstvo je usklađeno sa evropskim, a zbog potpune harmonizacije u toku je usklađivanje nacionalnih propisa o energetici sa novim odredbama Trećeg paketa unutrašnjeg energetskog tržišta.

PROŠIRENA LISTA KORISNIKA SUBVENCIJA

Novim programom subvencioniranja kupaca električne energije, shodno odluci Vlade, proširena je lista korisnika popusta. Pravo na subvenciju mogu ostvariti korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice, naknade za njegu i pomoć drugog lica, lične invalidnine i smještaja u drugu porodicu, materijalnog obezbjeđenja boraca, zatim invalidi rada druge i treće kategorije bez zaposlenja, ukoliko prihvata njihovog domaćinstva ne prelaze 158,70 eura, osobe sa smetnjama u razvoju bez zaposlenja, sa kategorisanim stepenom ometenosti i obrazovanjem stečenim u specijalnoj školskoj ustanovi, osobe sa smetnjama u razvoju bez zaposlenja, sa kategorisanim stepenom ometenosti i obrazovanjem stečenim u redovnoj školskoj ustanovi, kao i osobe koje su obrazovanje stekle po prilagođenom programu uz pružanje stručne pomoći ili po posebnom obrazovnom ili vaspitnom programu u skladu sa zakonom. Pravo na subvenciju može se ostvariti ako mjesečni račun za utrošenu električnu energiju nije veći od 60 eura, ukoliko ne postoji dug za utrošenu električnu energiju, odnosno ako se redovno izmiruju obaveze po Protokolu za izmirenje duga u više mjesečnih rata. Visina subvencije iznosi 40 odsto za sve navedene grupe potrošača, osim za korisnike lične invalidnine i smještaja u drugu porodicu koji imaju pravo na subvenciju od 80 odsto na račun. Zahtjev za ostvarivanje prava na subvenciju do 20-tog u mjesecu, a zavisno od grupe kojoj kupac električne energije pripada, podnosi se lokalnoj jedinici Centra za socijalni rad, nadležnom organu lokalne uprave za poslove boračke i invalidske zaštite te Biroima rada ili kancelarijama Zavoda za zapošljavanje u zavisnosti od mjesta boravka.

list.epcg@epcg.com
Jun 2012

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja, brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:
Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

DIREKCIJA 020/404-400, Filijala PODGORICA 020/411-500, Filijala PLJEVLJA 052/321-359, Filijala NIKŠIĆ 040/214-110, Filijala BERANE 051/231-888, Filijala BIJELO POLJE 050/487-105, Filijala KOTOR 032/301-900, Poslovnica BAR 030/312-755

DOLAZI VRIJEME SKUPE ENERGIJE

Da bi region imao i dalje dovoljno najjeftinije električne energije u Evropi, ona mora da značajno poskupi u naredne 2-3 godine.

Socijalnu politiku izmjestiti iz kompanija: Dragomir Marković, generalni direktor EPS-a

Pri ovako niskim cijenama električne energije, koje su u Srbiji i tri puta niže od evropskog prosjeka, dugoročnije gledano, nemoguće je održati apsolutnu stabilnost elektroenergetskog sistema, istakao je u ekskluzivnom intervjuu za list „Elektroprivreda“ generalni direktor EPS-a, **Dragomir Marković**. Marković podsjeća da održivi razvoj počiva na tri stuba: sigurnosti snabdijevanja, zaštiti životne sredine i samoj ekonomskoj održivosti te da elektroenergetska kompanija svoju razvojnu aktivnost mora da usmjeri ka sva tri aspekta održivosti. Naravno, ekonomska održivost u najvećoj mjeri zavisi od cijene električne energije, ali i od poslovne efikasnosti, redukcije troškova (cut cost)... Mi u Srbiji suočeni smo sa dodatnim problemom koji generiše enormno niska cijena električne energije, a to je veliki rast neracionalne potrošnje u sektoru široke potrošnje. Stoga, često kažem da je najveći proizvodni resurs srpske elektroenergetike energetska efikasnost. Da li je slučajno da su Danci energetska najefikasnija nacija u Evropi? Naravno da tu konstataciju treba gledati i u svjetlu najveće cijene u Evropi (oko 30 eurocenti/kWh). EPS-u su neophodni razvojni projekti (revitalizacija starih i gradnja novih postrojenja), jer je prosječna starost naših proizvodnih kapaciteta oko 39 godina. Posljedice, koje nastaju zapostavljanjem razvojnih projekata volim da iskažem jednom, samo na prvi pogled apsurdnom tvrdnjom: Da bi region imao i dalje dovoljno najjeftinije električne energije u Evropi, ona mora značajno da poskupi u naredne 2-3 godine - ističe Dragomir Marković.

Utisak je da se električna energija u jugoistočnoj Evropi više doživljava kao socijalna kategorija, a ne kao roba koja ima svoju cijenu. Kako promijeniti takav stav? Naravno da socijalnu politiku treba izmjestiti iz kompanija i to tamo gdje joj je mjesto: u domen odgovornosti države. Pokazalo se da su države jako loši vlasnici. Čak i slučajevima većinske privatizacije državna administracija nalazi načine da zadovolji kratkoročne političke interese.

Naplata isporučene električne energije predstavlja veliki problem za sve energetske kompanije u regionu. Kako vi u Srbiji rješavate te teškoće?

Evidentan problem naplate električne energije (pridodajem i krađu) u regionu i pored enormno niske cijene je posljedica lošeg ekonomskog stanja građanstva i privrede. Na primjer, dugovi u Srbiji su narasli na oko 850 miliona eura. To je polugodišnji rad cijelog sistema. Mjere borbe su ograničene i svode se na apele, reprogramme, sječu struje dužnicima (razvoj infrastrukturne mjerne i upravljačke infrastrukture je sofisticirani alat), utuženja, a poslije maratonskih sudske procesa blokade računa i prinudna naplata. I tu ima velikih političkih pritisaka da se stvari prolongiraju. U jednoj, velikoj i moćnoj Nemačkoj je usred najveće protekle zime više od 2 miliona građana ostalo bez napajanja zbog neizmirenja računa za električnu energiju.

Šta realno treba očekivati od otvaranja energetskeg tržišta koje je najavljeno 2015. godine?

Otvoravanje tržišta nesumnjivo doprinosi sigurnosti snabdijevanja. S druge strane, unosi konkurentnost kao imperativ za energetske kompanije. I nijesu nama najopasniji konkurenti neke državne kompanije koje sve imaju slične probleme, već velike, moćne evropske koje su dobrim dijelom već privatizovale dio regionalnog tržišta. One iza sebe imaju moćne portfolije i mnogo su konkurentnije. Zato je potreba suštinskog restrukturiranja naš prioritetni zadatak.

Kako će se najava Njemačke da u narednih deset godina odustane od nuklearnih elektrana, prema Vašem mišljenju, odraziti na energetska kretanja u budućnosti?

Pa prilično je jasno: prouzrokujeće manjak jeftine električne energije uz dalji prirodan rast cijena. Ako tome pridodamo gasni monopolizam, podsticaje obnovljivih izvora i ekološka

Niska cijena energije generiše rast neracionalne potrošnje

ograničenja... čeka nas vrijeme doista vrlo skupe električne energije.

Kako će izgradnja podmorskog kabla između Crne Gore i Italije, uticati na energetska kretanja u regionu?

Ovako kako je cijela transakcija zamišljena, što se Srbije tiče, uticaj je indiferentan. Projekti koje smo mi odabrali nijesu bili u prioritetima EPS-a, ali su zahvaljujući podsticajima italijanske države postali komercijalno veoma interesantni. Pored rizika održivosti podsticajnih tarifa u uslovima finansijske krize koja je zahvatila i Italiju, nameću se i rizici u pogledu EU regulativa, posebno u vezi slobodnog pristupa mrežama, prekograničnim kapacitetima, dugoročnih PPA... Ta pitanja postaju posebno značajna za zemlje u procesu pridruživanja EU.

Posljednjih deset godina u energetska sistem Srbije investirano je oko 4 milijarde eura. Koliko aktuelna kriza utiče na investicione planove EPS-a?

Naravno negativno. Potencijalni investitori dodatno valorizuju rizike, traže nove načine obezbjeđenja i garancija. Sve to vodi poskupljenju investicija i smanjenju broja zainteresovanih. S druge strane, ta klima pogoduje mnogim kvazi investitorima, mešetarima, trgovcima papirima... Oni mašu milijardama eura, obećavaju kule i gradove i uspijevaju da obezbijede parcijalnu lokalnu političku podršku. Naravno, potrebna je velika doza opreznosti. Pomenuti obim investicija je za kompaniju veličine

Da li je slučajno da su Danci energetska najefikasnija nacija u Evropi? Naravno da tu konstataciju treba gledati i u svjetlu najveće cijene u Evropi (oko 30 eurocenti/kWh).

Oslanjanje na sopstvene investicione potencijale, trenutno, jedini realističan izbor

EPS-a veoma mali i ni iz daleka ne omogućuje investicije u nove proizvodne kapacitete.

Šta je to što bi, s obzirom na sve, trenutno moglo motivisati potencijalnog investitora za ulaganje u energetska sektor u ovom regionu?

Mislim da je oslanjanje na sopstvene investicione potencijale unutar elektroprivrednih kompanija u regionu jedini realistični izbor u ovom trenutku. Veoma važan faktor sigurnosti snabdijevanja je i regionalna saradnja. Ona se najrealnije može ogledati na zajedničkim projektima i ugovorima. Primjer Pivskog ugovora je primjer takvog odnosa i njega samo treba prilagođavati aktuelnim tržišnim uslovima. Takođe, projekat HE Komarnica u kome EPS za sada učestvuje sa 49% je projekat koji treba intenzivnije nastaviti. To bi moglo da otvori i druge projekte i nove vidove saradnje. EPS npr. nije ni krio da je bio zainteresovan za učešće u privatizaciji EPCG. To ne krijemo ni sada. Energetska sinergija vodi samo optimizaciji i povećanju konkurentnosti. Na kraju efekte toga moraju da osjete naši krajnji korisnici: gospođa kupci električne energije.

Mitar Vučković

VIJESTI IZ REGIONA I SVIJETA

BEOGRAD

Novi sistemi za daljinsko očitavanje struje

Elektroprivreda Srbije objavila je javni poziv za nabavku sistema daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom, a procijenjena vrijednost nabavke je 60 miliona eura. Sredstva su obezbijedena iz kredita domaćih banaka. Nabavka se odnosi na mjerna mjesta kod velikih potrošača, na mjerna mjesta javne rasvjete i kontrolna mjerna mjesta u trafo-stanicama. Na taj način ostvariće se daljinsko očitavanje na oko 30 odsto ukupne potrošnje, odnosno za sve kupce osim za domaćinstva. Istovremeno, stvaraju se preduslovi za primjenu Zakona o energetici u dijelu koji se odnosi na otvaranje tržišta. Ovo je dio zajedničkog projekta, koji uključuje nabavku brojila iz međunarodnih kredita (40 miliona eura obezbijedenih od Evropske banke za obnovu i razvoj i 40 miliona eura kredita od Evropske investicione banke). Ta sredstva su predviđena za ugradnju brojila kod kupaca u domaćinstvima.

(Sektor EPS-a za odnose s javnošću)

BEOGRAD

Plaćanje struje SMS-om

Beograđani, od skoro, mjesečni račun za struju mogu da plaćaju putem mobilnih telefona, odnosno slanjem SMS poruke. Da bi koristili ovu uslugu neophodno je da se mts, pripejd ili postpejd, korisnici, koji posjeduju **Dina platnu karticu**, u svojoj banci prethodno registruju za uslugu mobilnih plaćanja. Novi sistem plaćanja omogućili su **Elektrodistribucija Beograd (EDB)** i **Telekom Srbije**.

Mobilno plaćanje računa Elektrodistribuciji Beograd omogućava da se bez provizije na uplatnom mjestu izvrši plaćanje mjesečnog računa ovog preduzeća bilo gde i bilo kad. Ova transakcija košta 5,9 dinara (0,05c€) sa porizom. Prednost ovakvog načina plaćanja računa je to što se na taj način može platiti račun, čak, i u inostranstvu, kada se primjenjuje cijena za slanje SMS-a u romingu.

/energoportal.info/

BRISEL EU: "Novi ciljje recikliranje čak 85% električnog otpada"

Evropski parlament preporučio je članicama Unije da do 2020. procenat skupljanja i odlaganja električnog i elektroničkog otpada podignu na 85%.

Kako prenosi **Lider**, pravilno postupanje s tom vrstom otpada važno je da bi se spriječile daljnje negativne posljedice za ljudsko zdravlje i okolinu. Sistemsko prikupljanje preduslov je za recikliranje vrijednih sirovina kao što su zlato, srebro, bakar i rijetki metali koji se nalaze u našim televizorima, lap topovima i mobilnim telefonima. Kako piše **Lider**, cijene tih sirovina danas vrtoglavo rastu. Trenutno se u EU odvojeno prikuplja i na odgovarajući način odlaže samo trećina električnog i elektroničkog otpada. Novim ciljem, prikupljanje i recikliranje čak 85% proizvedenoga električnog i elektroničkog otpada, do 2020. trebalo bi da se prikupi, čak, 10 milijuna tona, tj. 20 kilograma po stanovniku.

/energetika.ba/

ZAGREB Iz HEP-a mora otići 3.000 za- poslenih

Tri hiljade radnika trebalo bi da napusti **Hrvatsku elektroprivredu** do 2014. godine. Kako saznaje **Večernji list** iz pouzdatih izvora u hrvatskoj nacionalnoj energetskej kompaniji, upravo to je zaključak prijedloga plana restrukturiranja HEP-a koji je izrađen, a članovima Nadzornog odbora i sindikatima treba da bude predstavljen tokom narednih nekoliko sedmica. Iako su odbili da komentarišu informacije o sadržaju plana, u kompaniji su potvrdili da je on izrađen te da bi uskoro trebalo da bude i prezentovan. Planom restrukturiranja HEP Grupe u periodu 2012-2016, predviđa se poboljšanje svih poslovnih procesa i podizanje nivoa efikasnosti, što podrazumijeva: optimizovanje kadrovske i organizacijske strukture, postizanje ušteda u nabavci robe, materijala, goriva i usluga te efikasnije korišćenje sinergijskih prednosti Grupe, stoji u saopštenju HEP-a. Iako u HEP-u ne žele javno da komentarišu navode o otpuštanjima, nezvanično se može saznati kako plan restrukturiranja ne predviđa masovne otkaze nego smanjenje broja zaposlenih prirodnim odlivom radnika u penziju.

/energetika-net.com/

SARAJEVO Otvoravanje tržišta do januara 2015.

Regulatorna komisija za električnu energiju u FBiH – **FERK** utvrdila je da će prelazni period otvaranja tržišta za snabdijevanje električnom energijom kvalifikovanih kupaca trajati do 1. januara 2015. godine. Do tog roka kvalifikovani kupci mogu biti snabdijevani bilo na slobodnom tržištu ili, ako nisu

iskoristili to svoje pravo u trenutku prestanka važenja tarifnih stavova za pojedinu kategoriju, putem javnog snabdjevača. Tokom prelaznog perioda pretaće da važe tarifni stavovi za nekvalifikovane kupce električne energije, saopšteno je iz **FERK**-a. Novim Pravilnikom o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom određeni su javni snabdjevači kvalifikovanih kupaca u prelaznom periodu i njihova prava i obaveze, prava i obaveze kvalifikovanog kupca u prelaznom periodu, prava i obaveze rezervnog snabdjevača, promjena snabdjevača, cijene i informacije o snabdjevačima. Sastavni dio Pravilnika čini i metodologija za utvrđivanje cijena usluge snabdijevanja od strane javnog snabdjevača kvalifikovanih kupaca u Federaciji BiH u prelaznom periodu, koju utvrđuje **FERK**.

/Srna/

SOFIJA Poskupljenje struje u Bugarskoj

Cijene električne energije za domaćinstva u Bugarskoj uvećaće se od 1. jula za oko 3,9%, pokazuju preliminarne procjene koje je objavio tamošnji energetski (i vodoprivredni) regulator **DKEVR**. Ranije je iz tog tijela najavljavano poskupljenje struje od oko 10%. Korekcija cijena obuhvata uvećanje udjela na ime subvencija za obnovljive izvore energije od 132,5%, na 0,00294 leva po kWh.

/elektroenergetika.info/

ATINA Povećanje cijena električne energije

Kreditori Grčke pritiskaju tu zemlju da poveća cijene električne energije od 1. jula, ili će Atini blokirati kredit grčkog **Depozitnog i kreditnog fonda** namijenjenog povećanju likvidnosti na lokalnom tržištu električne energije. Predstavnici **Evropske komisije**, **Evropske centralne banke** i **MMF-a**, poznatog i pod imenom **Trojka**, trebalo bi da odobre kreditni paket od 350 miliona dolara grčkom elektroenergetskom operateru **LAGHE** i mrežnom operateru **ADMHE**, kao i Javnoj elektroenergetskoj korporaciji (**PPC**), ali pod uslovom rješavanja strukturalnih problema u sektoru. Oni će od Atine stoga zatražiti set mjera, od kojih je posebno važno povećanje cijena struje, ali i smanjivanje visokih garantovanih cijena za obnovljive izvore energije.

/IENE/

SOFIJA Sedmi reaktor do 2022.g.

Reaktor br.7 bugarske nuklearne elektrane **Kozloduj** proradiće do 2022. ili 2023. godine, rekao je ministar privrede i energije te zemlje **Deljan Dobrev**. On je u intervjuu za privatnu bugarsku TV stanicu **bTV** rekao da novoformirana projektna kompanija "**Kozloduj NPP- New Capacities**", sa inicijalnim kapitalom od 2 miliona leva, preuzima cjelokupnu finansijsku odgovornost

projekta. Reaktor snage 1.000 MW za Kozloduj biće onaj koji je ruska državna kompanija **Atomstrojeksport** bila sagradila za potrebe nuklearke **Belene**, od koje je nedavno odustala vlada u Sofiji.

/Novinite/

BRISEL Za koga pomoć države?

Evropska komisija je pripremila listu sa 14 sektora industrije koji bi mogli da dobiju specijalnu pomoć od države kako bi kompenzovali povećane troškove za električnu energiju izazvane evropskom šemom trgovanja emisijama štetnih gasova, javlja **EurActiv** koji je imao uvid u nacrt tog predloga. Iz Komisije je najavljeno da će konačna odluka uslijediti u naredne dvije nedjelje. Na preliminarnoj listi su, pored ostalih, proizvodnja aluminijuma, rudarstvo i sektori hemijske i industrije vještačkih đubriva, čeličane i metaloprerađivački sektor, proizvodnja pira, bakra itd.

/EurActiv/

MILANO Saradnja energetskih regula- tora Srbije i Italije

Regulatorne energetske institucije Srbije i Italije, **Agencija za energetiku Republike Srbije (AERS)** i **Regulatorno tijelo za električnu energiju i gas Italije (AEEG)** dogovorili su saradnju i razmjenu iskustava u sektorima električne energije i gasa. Memorandum o saradnji, koji predstavlja nastavak razvoja dugotrajno dobrih odnosa između Srbije i Italije u oblasti energetike, potpisali su u Milanu predsjednici dvije regulatorne institucije, **Ljubo Mačić** i **Guido Bortoni** (Guido Bortoni). Saradnja treba da doprinese harmonizaciji regulatorne prakse Srbije sa praksom Evropske unije u razvoju energetskih tržišta i unapređenju investicione klime u regionu. Predviđeno je i dalje jačanje operativne saradnje **AERS** i **AEEG** u okviru Regulatornog odbora Energetske zajednice (ECRB) u cilju ubrzanja povezivanja energetskih tržišta Jugoistočne Evrope i uključivanja u panevropsko tržište. Saradnja srpskog i italijanskog regulatora će se ostvariti kroz zajedničke radne grupe, uz mogućnost učešća stručnjaka iz akademskog svijeta, industrije i drugih institucija.

/energoportal.info/

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

BRAVERA

SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87

-Ul.Hercegovačka 39

-Ul.Hercegovačka 42

-Delta City

Nikšić -Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode

Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića

Bar -Ul.V.Rolovića

Kotor -Trg od oružja

Berane -Ul.M.Zečevića

EPCG podržala projekat „Želim da vidim, hoću da znam“

DRUŽENJE I EDUKACIJA

U okviru projekta „Želim da vidim, hoću da znam“, stotinjak učenika i profesora iz dvadeset srednjih škola iz svih gradova Crne Gore oplovilo je, krajem maja, Bokokotorski zaliv školskim brodom „Jadran“. Cilj projekta, koji je podržala i EPCG, jeste međusobno upoznavanje i uvezivanje mladih iz svih opština, njihova edukacija o stvarima i procesima značajnim za crnogorsko društvo, kao i nastojanje da mladi ljudi steknu znanja o potrebi komunikacije, suživota i saradnje te upoznavanje, uvažavanje i prihvatanje kulturnih, etničkih, religijskih i drugih razlika. Prilikom isplavlivanja iz Kotoranske luke, učenicima su dobrodošlicu poželjeli **Eleonora Albijanić**, u ime EPCG, **Radovan Bogojević** iz Koordinacionog tima i **Aleksandar Dedović** iz ALFA Centra. Većina crnogorskih srednjoškolaca prvi su put bili na palubi školskog broda „Jadran“, a nije bio mali broj i onih koji su prvi put obišli Kotor i Bokokotorski zaliv. Tokom krstarenja, koje je pratilo lijepo vrijeme, uz izuzetno gostoprimstvo posade „Jadrana“ na čelu sa kapetanom **Goranom Pajovićem**, crnogorske srednjoškolce zabavljala je kotorska klapa „Who see“.

R.E.

„Jadran“ spada u red najljepših jedrenjaka tipa „barkantin“

ŠKOLSKI BROD „JADRAN“

Školski brod „Jadran“ sagrađen je 1933. godine u njemačkom brodogradilištu „H.C. Sliker Son“ u Hamburgu, za potrebe ondašnje Kraljevine Jugoslavije. Uz svečani doček i oduševljenje naroda, brod je uplovio u Tivatsku luku 16. jula iste godine, gdje mu je do danas matična luka. Najzanimljive i najduže putovanje „Jadrana“ bilo je do Amerike, kada je 21. juna 1938. godine uplovio u luku Njujork. Tom prilikom posada „Jadrana“ obišla je našeg poznatog naučnika Nikolu Teslu i poklonila mu gravuru broda. Tokom Drugog svjetskog rata brod je koristila italijanska ratna mornarica, ali pod imenom „Marko Polo“. Agonija broda započela je od kapitulacije Italije, kada je potpuno opljačkan, a kasnije u jednom od venecijanskih kanala svezan služio kao most. Nakon dolaska u domovinu, stručnjaci remontnog zavoda „Sava Kovačević“ u Tivtu su remontovali brod i vratili ga u prvobitno stanje. Od tada, „Jadran“ spada u red najljepših jedrenjaka tipa „barkantin“ i ima stalni status broda za obuku mornaričkih kadrova.

Srednjoškolska paluba školskog broda „Jadran“.

list.epcg@epcg.com
Jun 2012

Studenti turizma iz Švajcarske posjetili našu kompaniju

IMPRESIONIRANI „PERUČICOM“

Boravak u Crnoj Gori i obilazak atraktivnih turističkih destinacija, grupa švajcarskih studenata turizma iskoristila je i za posjetu Elektroprivredi Crne Gore u okviru koje su obišli HE „Perućica“. Kroz pogone, komandnu salu i druge važne punktove najstarije crnogorske velike elektrane proveo ih je **dipl.el.ing. Vladan Vukčević**, vođa smjene koji je strpljivo odgovarao na mnogobrojna pitanja znatiželjnih studenata. Mladi Švajcarci bili su impresionirani „Perućicom“ i, kako su nam kazali, iznenađeni veličinom naše kompanije. Vođa grupe švajcarskih studenata, **Sederik Stajner** istakao je da je, osim činjenice da je postala strateški proizvod, energija vrlo važna i u oblasti turizma, gdje treba stvoriti uslove za njeno efikasno korišćenje. -Za razvoj turizma je, takođe, veoma važno iz kojih se izvora energija dobija, a hidro energija predstavlja njen najčistiji vid. Veza između turizma i proizvodnje hidroenergije ogleda se i u korišćenju akumulacionih jezera koja, osim svoje primarne uloge, mogu imati i druge aspekte korišćenja. Svojom veličinom privlače turiste, a podesna su i za upražnjavanje raznih sportova na vodi, ribolovni turizam..., naveo je Stajner. Švajcarski studenti, koji nijesu skrivali zadovoljstvo zbog prilike da posjete važan dio crnogorskog energetskeg sistema, obišli su i reljef u Direkciji EPCG u

Nikšiću, gdje su upotpunili priču o pretvaranju voda sliva Gornja Zeta u električnu energiju.

O. Vulanović

Iznenađeni veličinom naše kompanije: Švajcarski studenti u HE „Perućica“

U muzeju EPCG na Cetinju

ČAS ISTORIJE U PRVOJ ELEKTRIČNOJ CENTRALI

Učenici četvrtog razreda **OŠ „Olga Golović“** iz Nikšića, nedavno su u program posjete crnogorskoj Prijestonici uvrstili i obilazak Muzeja EPCG, smještenog u zgradi Elektrodistribucije Cetinje, u prostoru prve električne centrale u našoj zemlji. Centrala koja je svoju promociju imala 19. avgusta 1910. godine, na dan krunisanja knjaza Nikole u kralja, kada je crnogorska Prijestonica obasjana osvjetljenjem „prijatnim za zdravlje i oči“, samo 28 godina poslije prve električne centrale u svijetu, instalisane u Njujorku, radila je punih pedeset godina, a dvanaest bez i najmanjeg kvara. Iako su dizel mašine koje je, krajem prve decenije prošloga vijeka, u Gracu nabavilo ugledno preduzeće „**Emanuela Krausa**“ iz Trsta, još 1976. godine pretvorene u muzejske eksponate i danas su u stanju da nesmetano proizvode električnu energiju. Demonstracija njihove dugovječnosti dogodila se na proslavi stogodišnjice osnivanja EPCG, kada su stare mašine sigurno zabrujale, kao prvog radnog dana kada je instalisana snaga iznosila tek 110 kV, da bi kasnije bila udvostručena. **Nikola Martinović**, tehnički direktor ED Cetinje, koji je ovom prilikom bio u ulozi kustosa, na mnogobrojna dačka pitanja o poređenju tadašnjih i sadašnjih potreba u električnoj energiji, objasnio je da bi proizvodnja termocentrale koja je početkom dvadesetog vijeka u potpunosti podmirivala energetske potrebe Cetinja, danas jedva bila dovoljna samo za jednu stambenu višespratnicu. Razgledanjem originalnih dokumenata vezanih za rad elektrane, kao što je podebela, pedantno vođena inkasantska knjiga, reklamni oglasi o mogućnosti kupovine čuvenih „Osram“ sijalica, plakati kojima se populariše ekonomičnost

električne energije, približili su učenicima početke razvoja energetike u našoj zemlji. Osnovci su naročito bili impresionirani eksponatima donesenim sa Dvora kralja Nikole. Radi se o električnim aparatima onoga doba: grijalici, usisivaču, fenu za kosu i električnom rešou za koji su Cetinjani govorili da kafu i čaj može „u nekoliko minuta uzavrit bez da se prethodno zapaljuje oganj“. Nikola Martinović nije krio oduševljenje dječjim dolaskom napomenuvši da mu je žao što ove posjete nijesu češće i što Muzej nije dovoljno eksponiran u javnosti jer to, svojim značajem svakako zaslužuje.

O.Vulanović

Djeca u Muzeju EPCG

list.epcg@epcg.com
Jun 2012

Osnovci iz Podgorice posjetili Elektroprivredu

UČENJE IZ „PRVE RUKE“

Učenici petog razreda Osnovne škole „Maksim Gorki“ iz Podgorice i njihovi nastavnici posjetili su nedavno Direkciju Elektroprivrede, gdje su se upoznali sa osobnostima i karakteristikama hidroenergetskog sistema „Gornja Zeta“. U sali u kojoj je smješten reljef hidroakumulacionog sistema Nikšićkog polja, predavanje prilagođeno učeničkom uzrastu i interesovanjima održala je **mr Olga Radulović**, šef Službe za građevinsko – geološke poslove HE „Perućica“. Sudeći po brojnim pitanjima i pozornosti koju je izazvao reljef, pokazalo se da je učenje „na licu mjesta“ i ovoga puta bilo upečatljivo i korisno.

Atraktivnost reljefa i objašnjenja o funkcionisanju sistema pomogli su jedanaestogodišnjakinjama **Heleni Perović** i **Maši**

Mirković da bolje shvate kako sve izgleda u praksi. To potvrđuje i njihova nastavnica **Tanja Burzan** koja je zadovoljna činjenicom da su učenici pokazali veliku znatiželju i upotpunili znanje na efektan način.

Mr Olga Radulović naglašava da joj čini zadovoljstvo da učenicima pomogne u sticanju osnovnih znanja o našem hidroenergetskom sistemu.

- Njihove posjete su osvježene. Za mene predstavlja prijatnu dužnost da im, u kratkom druženju predočim sve što je vrijedno da zapamte. Možda neko od njih, upravo u ovom trenutku, razmišlja da svoju buduću profesiju veže za ovu oblast – kazala je mr Olga Radulović.

O.V.

Pomoć u sticanju osnovnih znanja o našem hidroenergetskom sistemu

DOBROVOLJNI PRILOZI ZAPOSLENIH ZA DOBROVOLJNE
DAVAOCE KRVI

MJESEČNO 462 EURA

Dobrovoljnim priložima zaposlenih u svim djelovima naše kompanije, za finansiranje aktivnosti Kluba DDK Elektroprivrede i njegovih podružnica u Plužinama, Herceg Novom, Pljevljima i Budvi obezbijedeno je ukupno 462 eura na mjesečnom nivou. Pomenuta sredstva, uz povremenu pomoć Sindikalne organizacije zaposlenih i menadžmenta EPCG, trebalo bi da budu dovoljna za finansiranje nekoliko godišnjih akcija dobrovoljnog darivanja krvi i drugih aktivnosti Kluba.

Dobrovoljni davaoci krvi Elektroprivrede Crne Gore zahvaljuju se na razumijevanju i podršci svim kolegama koje su odvojile novac za finansiranje njihovih humanih aktivnosti, bez obzira na opredijeljeni iznos. Istovre-

meno, iz Kluba dobrovoljnih davalaca krvi, obavještavaju sve one koji žele da se pridruže pomažućim članovima Kluba, a do sada nije su popunili Izjavu, da obrazac Izjave o dobrovoljnom izdavanju od plate za finansiranje KDDK, mogu naći na Sajtju EPCG, u koloni EPCG i DRUŠTVO /podkolona DOBROVOLJNI DAVAOCI KRVI/. Popunjena i potpisana Izjava predaje se nadležnom obračunskom radniku. Iz Kluba su, takođe, pozvali sve kolege koje su sposobne i žele da se učlane u aktivno članstvo Kluba dobrovoljnih davalaca krvi Elektroprivrede da neophodne podatke sa odgovarajućom fotografijom dostave na mail: dobrovoljni.davaoci@epcg.com.

U posjeti maloj hidroelektrani „Lijeva Rijeka“

PONOVO „TEKU“ KILOVATI

Najmanja i najmlađa među malim elektranama, „Lijeva Rijeka“ smještena je ispod istoimenog sela u istočnoj Crnoj Gori, sa lijeve strane glavnih puteva prema Albaniji pa otuda i nosi ovo ime. Ova hidroelektrana puštena je u probni rad 1991. Godine, ali je imala samo kraće, eksperimentalne periode rada, da bi u aprilu ove godine obilne i nepresušne vode **Bučin potoka** ponovo počela da pretvara u kilovate. Razlog dvodecenijske pauze u radu je osjetljivi 10 kV dalekovod na koji je elektrana priključena i koji je često izbacuje iz pogona. Predviđena je da radi sa agregatom snage 55 kW, korisnim padom od četrdesetak

Detalje iz ME „Lijeva Rijeka“

Slobodan Orović u razgovoru sa našom novinarkom Oliverom Vulanović

metara i planiranom godišnjom proizvodnjom od 0,15 GWh. Samo na desetinu metara od sadašnje elektrane nalazila se njena prethodnica, sagrađena odmah poslije Drugog svjetskog rata, 1947. godine. Prva centrala je radila noću radi osvjetljenja **Lijeve Rijeke** i **Grbog Dola**. Danju je stavljana u pogon samo u vrijeme radio vijesti da bi se mještani informisali o političkim zbivanjima u zemlji i svijetu. Kako se voda Bučin potoka koristila i za poljoprivredne radove, sa njima se moralo stati u 18 sati, jer se voda čuvala za potrebe elektrane.

Danas je jedini radnik, poslužitelj elektrane u Lijevoj Rijeci, mašinski tehničar **Slobodan Orović** koji kaže da Bučin potok ima vode i ljeti i zimi, kao i čitav kraj gdje se nalazi elektrana dok se mještani iz neposrednog komšiluka muče i bez vode za piće. Orović mora i da „zatvara“ centralu kako bi sa rešetke očistio nanose lišća, granja, kamenja koje povremeno nanese velike vode. Naime, potok je i dobio ime Bučin po velikoj buci koju stvara praveći, kad nadođu vode veliku eroziju i noseći sve pred sobom. Budući da elektrana dugo nije bila u funkciji, Slobodan se potrudio da je što više „dotjera“ za uspješan rad. Sam je čistio velike količine zemlje i blata koje je voda donijela, okrečio zgradu i sredio okoliš.

Oroviću ne smeta što je sam u elektrani. Napustio je Podgoricu još 2001. godine kad je ostao bez posla u „Radoju Dakiću“ i vratio se u rodnu Lijevu Rijeku. Kaže da ovaj kraj djeluje ljekovito, pa u Podgoricu odlazi samo kad mora. Žuri da se vrati Vasojevićima i malobrojnom komšiluku, takođe i novom radnom mjestu sa kojim se već uveliko srodio. Elektranu je u potpunosti upoznao. Po njegovim riječima, svakodnevni rad odvija se bez zastoja pa sudeći prema početku, elektrana će bez problema svoje kilovate proizvedene energije konstantno slati elektroenergetskom sistemu Crne Gore.

O. Vulanović

Gorica Stojanović, prva žena elektroinženjer na sjeveru Crne Gore

SAMO SAM SLIJEDILA SVOJ PUTO

Kada se prije više od tri i po decenije, ne podliježući stereotipu, opredijelila za studije elektrotehnike, Gorica Stojanović se rukovodila ličnim interesovanjem i talentom. Dokazala je da je moguće biti uspješan i u onim poslovima u kojima je neprikosnoveno vladao "jači pol". Za to je možda najviše zaslužan njen otac, poznati beranski advokat, koji je naučio da može da postigne sve ako zna šta hoće i ako se potruži.

Vrijedna i uporna, **Gorica Stojanović** u školi je uvijek bila odličan đak. Među prvima u generaciji završila je Elektrotehniku i smjelo zakoračila u "mušku" profesiju. Bila je prva žena elektroinženjer na sjeveru Crne Gore, ali po sticanju diplome nije imala istu šansu kao njene kolege. Zato je prihvatila kompromis i zaposlila se u školi.

-Mada je teško naći razlog zašto bi elektrotehnika trebalo da bude više muški posao, takav stav kod nas bio je vrlo čvrst, iako je suština, zapravo, u talentu koji ne mora da ima veze sa poslom. Dok sam učila nijesam osjećala taj teret. Kolege sa fakulteta i danas su mi dobri prijatelji. Poslije se vrši selekcija - kaže Gorica uvjeravajući nas da studije elektrotehnike nude širinu, samo je treba shvatiti i iskoristiti na pravi način.

Takav stav sredine nije je obeshrabrio, strpljivo je čekala svoj šansu, a ona se ukazala poslije pet godina rada u školi, kada je primljena u beransku Elektrodistribuciju na radno mjesto inženjera za investicije, razvoj i saglasnosti.

Kako po prirodi lako uspostavlja neposrednu i otvorenu komunikaciju i čvrsto se drži dogovorenog, brzo se uklopila u novi kolektiv. Pozitivno ambiciozna, vedrog i veselog duha, unijela je jednu novu percepciju prijateljstva u svoju radnu sredinu.

-U mom poslovnom okruženju većina su muškarci. To me je pratilo od početka radne karijere. Nikada se zbog toga nijesam osjećala inferiorno. Možda zato što sam se našla u kolektivu u kojem su radili izuzetni ljudi. Nijesam morala da se stalno dokazujem i dvostruko više trudim da bih bila prihvaćena kao jednaka. Osjećala sam se veoma dobro u svom radnom okruženju, jer su mi moji saradnici u svemu pomagali. Oslanjali smo se jedni na druge i u poslu i van posla. Sve se dijelilo, privrženost i lojalnost firmi se podrazumijevala. Nije se gledalo na radno vrijeme, bili smo dio trenutka u kojem je kretao razvoj i izgradnja. Ta činjenica davala je smisao našim naporima. Na teren smo išli svi, kao moba - priča Gorica.

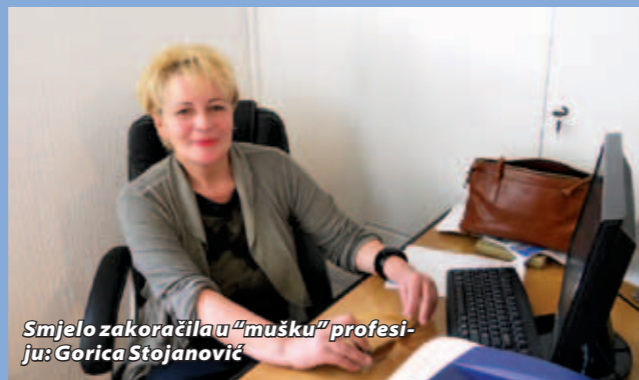
Evocirajući uspomene iz svoje bogate radne biografije, najviše nam je, ipak, govorila o ljudima sa kojima je radila.

-Pravo bogatstvo jedne firme su dobri radnici, a Distribucija je to imala. **Gorjana Čeranić, Nataša Armuš, Radomir Babić, Miodrag Bojović, Milija Barjaktarović, Vukomir Radičević, Branka Račić...** Nabrojila bi do posljednjeg da je nijesmo zaustavili, govoreći nam da je priča o njoj, u stvari priča o njenim prijateljima sa posla koji su joj obilježili život.

-Morate da negujete takve odnose, jer su dragocjeni. Prijatelji su veoma važni u životu. Oni su blago. Ja sam imala sreće, zato što su rijetki ljudi kao što su beranski elektrodistributeri. Bilo mi je uvijek važno da imam njihovu podršku zbog prirode posla i velike odgovornosti jer se radilo o životima našim i naših građana. Bitna stvar u poslu, kao i u životu, je povjerenje. Morate ga zaraditi, ono se gradi, stvara. Ko hoće dugoročno da radi neki posao, mora da ima pošten odnos prema saradnicima.

A, Goricini saradnici za nju kažu da otkada je počela raditi, na posao stiže među prvima i nikad je i ni u čemu nije potrebno čekati, stiže sve.

Život je ispunila i ukrasila djecom. Podigla je i odnjegovala troje. Kao odgovorna osoba morala je da im pomogne da postaju

Smjelo zakoračila u "mušku" profesiju: Gorica Stojanović

nu samostalni i zdravi ljudi. Nije dozvoljavala da išta poremeti tu "mirnu luku". Znala je i kako uspostaviti balans između porodice i karijere. Ključ je u dobrom planiranju obaveza i racionalnom korišćenju vremena.

-Žena mora jednako da se trudi da napravi porodicu i bude uspješna u poslu. Ta dva segmenta nije lako uskladiti, ali je moguće. Često nam se čini kako dan ne traje dovoljno dugo. Kada znate šta hoćete, vi se potrudite. Jeste da je radni dan trajao 16 sati, ali kad su djeca u pitanju, ništa mi nije bilo teško - priča Gorica. Pri podizanju djece dragocjena je pomoć baka. Njoj je ova pomoć mnogo značila, mogla je više da se posveti poslu, struci, a njena su djeca ipak stasala u troje uspješnih mladih ljudi. Sin i kćerka su elektroinženjeri, druga kćerka je odabrala pravo.

Iako su rijetki bili trenuci predaha, Gorica se nije zamorila i posustala. Postala je šef Službe za investicije i u tom poslu imala punu podršku direktora **Saše Pešića** kojem je uvijek na prvom mjestu dobrobit kolektiva na čijem je čelu. Odlično je saradivala i sa kolegama iz matične funkcionalne cjeline, povjerenje starijih i pomoć iskusnijih nikad nijesu izostali. Učila je od **Milorada Mijovića, Danja Radovića, Branka Prentića, Dragana Radovića, Vječislava Škerovića...**

-Rad u preduzeću u kojem ima puno dobrih inženjera nosi u sebi nešto što te tjera da se potružiš. Tu se dolazi do neke nove dimenzije u radu i do rezultata. Osnovno je da ljudi saraduju i da se naslanjaju jedni na druge. Nekad je dovoljno reći čovjeku da je nešto dobro odradio, pokazati mu blagonaklonost kad je sve u redu i solidarnost kada mu je teško.

Uzvrtili su joj birajući je za sindikalnog povjerenika. Trudila se da pomogne onima kojima pomoć treba i nikad nije bila "kriva" ako u tome nije uspijevala.

-Lijepo je osjećanje da si nekom potreban, djeci, prijateljima, Elektrodistribuciji kojoj sam dala svoje stručno znanje i dugogodišnji rad - iskrena je Gorica.

Da je ključ ličnosti u djetinjstvu nije ostavila dilemu rekavši: "Kad izvok kuće poneseš dobre savjete, to vam daje krila i želju da dio svog djetinjstva sačuvate za čitav život."

-Rasla sam pored oca koji je bio otvorenog i srdačnog duha, koji je sigurno presudno uticao na formiranje moje ličnosti, i majke koja je bila uvijek spremna da nam ugodni - kaže ova neobična žena koja široko i vedro gleda na svijet što je izdvojava od mnogih.

Biljana Mitrović

PRVAK U KAJAKAŠTVU

Gorica se nije zatvorila u svijet struke, iako je to nešto u čemu se čovjek najsigurnije osjeća. Interesovala je muzika, sport... Stalno za petama starijoj braći koji su osnovali kajakaški klub, otkrila je, onako ambiciozna i odlučna, uvijek puna energije, tajne tog neobičnog sporta i postala juniorski prvak Crne Gore u kajakaštvu. Lim i njegove obale su njena velika ljubav. I sad trkne do tog "raja" kad god može.

ANKETA: ŠTA ZA VAS ZNAČI KORPORATIVNI LIST?

Filip Asanović (ED Cetinje)

Volim da pročitam „Elektroprivredu“ pogotovo kad se piše o kolegama koje poznajem i čiji rad cijenim. Mislim da velika kompanija kao što je naša mora imati svoje glasilo. Radnici se informišu o važnijim temama, a i predahnu uz one opuštenije.

Tanja Vlahović (ED Berane)

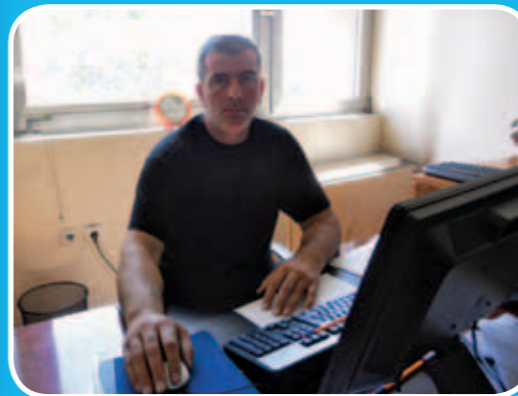
Uvijek rado pročitam dobar broj tekstova iz našeg lista. Za mene, a mislim i za većinu zaposlenih u našoj kompaniji, list „Elektroprivreda“ predstavlja način da saznamo šta se dešava u drugim djelovima firme. Mislim da je u listu zastupljeno dosta toga što svakog od nas zaposlenih interesuje. Predložila bih da se uvede rubrika u kojoj bi, ukoliko nekom od radnika EPCG zatreba bilo koji vid pomoći ostali zaposleni mogli da upute neophodnu pomoć, jer mislim da je to dobar način da pokažemo osjećaj humanosti za svoje kolege.

Jelena Miljanovic (Elektrogradnja Podgorica)

Redovno čitam kompanijske novine i smatram da je dobro što postoji takav izvor informisanja o dešavanjima i novostima u Elektroprivredi, koji je koristan kako za naše radnike, tako i za širu javnost. List nam omogućava da se upoznamo sa aktivnostima svojih kolega i raznovrsnim poslovima koji se obavljaju u različitim djelovima firme, a samim tim njegov značaj za zaposlene je veliki.

Dopada mi se novi dizajn i nove rubrike kojima je obogaćen sadržaj, posebno aktuelnosti iz oblasti energetike. Očekujem da će se kvalitet još popravljati, jer sada i naši radnici imaju mogućnost da predlažu teme, tako da svi zajedno možemo doprinijeti da nam List i dalje napreduje i bude čitan. Priželjkujem malo više tema iz ekonomije, koje su vezane za poslovanje kompanije.

Milovan Raičević (ED Berane)

List „Elektroprivreda“ je zaista dobar i ja sam redovno čitalac. Posebno me raduje to što su u posljednje vrijeme sve zastupljenije priče sa radnicima i ja bih volio da se takav trend nastavi. Mislim da i moje kolege ovdje u Beranama dijele mišljenje sa mnom, a najbolji dokaz da je list omiljen među radnicima je to što čim stigne odmah se „razgrabi“.

OD IDEJE DO REALIZACIJE

Ideja o izgradnji hidroenergetskog sistema »Perućica«, nastao je zbog povezanosti više prirodnih karakteristika terena sliva rijeke Zete. Nikšićko polje se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Crne Gore. Zahvata 6.500 hektara obradive površine, a ima srednju nadmorsku visinu od oko 620 mnm. Južno od Nikšićkog polja, proteže se Bjelopavlička ravnica, koja je niža oko 550 m. Polje je hidrografski bogato, jer ga presijecaju tokovi rijeke Zete i njenih pritoka, koje dreniraju površinu sliva od oko 1.170 km² i padavinama od preko 2000 mm vodenog taloga. Niz faktora je uticalo da se na prostoru Nikšićkog polja, u jednoj relativno uskoj zoni, ostvari jedna od najvećih koncentracija protoka od oko 50m³/s, odnosno do preko 1,5 milijardi m³ godišnje, koje otiču površinskim i podzemnim putem. Zahvaljujući velikoj koncentraciji pada i protoka na relativno malom rastojanju, koncentracija raspoloživog linijskog hidropotencijala evidentiran je u zoni poniranja rijeke Zete.

Zbog neuređenih vodnih režima rijeke Zete, ograničenog kapaciteta ponora da evakušu velike vode, kao i veoma brze koncentracije velikih voda, Nikšićko polje je bilo skoro redovno plavljeno. Poplave su su se javljale skoro osamdeset odsto u jesen i proljeće, što je uticalo na neizvjesnost bilo kakve organizovane poljoprivredne proizvodnje. Tridesetih godina prošlog vijeka započeli su manji melioracioni radovi na uređenju vodnog režima, a 1939. godine urađen je i projekat melioracija Nikšićkog polja. Zbog približavanja svih hidroloških i hidrogeoloških prilika ovog karstnog terena, potrebno se prethodno upoznati sa idejom o podizanju akumulacija u Nikšićkom polju.

Misao o podizanju akumulacija počinje se razvijati, uglavnom, u vremenu obrade idejnog Projekta HE "Perućica", tj. od početka 1950. godine. Komitet za vodoprivredu FNRJ, 1951 godine, izradio je elaborat „Vodoprivredna osnova sliva Gornje Zete“ zasnovan na predratnim podlogama i podacima, a potom elaborat „Melioracije Nikšićkog i Grahovskog polja“ sa ciljem da se, pored problema meliorisanja polja, razmotri i mogućnost snabdijevanja vodom industrije kao i energetskog korišćenja vodotoka. Ideja o regulaciji Nikšićkog polja, veoma povoljnih hidroloških i hidrogeoloških uslova za podizanje akumulacija, veliki pad na relativno kratkom odstojanju kao i bogatstvo tog područja u atmosferskim padavinama, pružali su mogućnosti za izgradnju jednog veoma ekonomičnog hidroenergetskog sistema.

Cilj formiranja akumulacija u Nikšićkom polju je akumulisanje vode i mijenjanje vremenske i prostorne raspodjele količine vode i regulisanje poplava. One vrše izravnavanje proticaja vodotoka, odnosno čine ga ravnomjernim u pogledu oticaja. Prvim baznim studijama bile su predviđene akumulacije za uređenje vodnih režima i regulisanju protoka, na rijeci Gračanici: Liverovići, Glušje i Bjeloševina i u Nikšićkom polju: Slivlje, Vrtac, Slano i Krupac. Ovim je na određen način bila definisana osnovna konfiguracija složenog hidroenergetskog sistema rijeke Zete i njenih pritoka, koja je skraćeno nazvana – HE »Perućica«. Izgradnja brane „Liverovići“ započela je 1952. godine, a završena 1957. Projektom je bilo predviđeno izravnavanje voda Gračanice sa ciljem korišćenje oko 1 m³/s vode za potrebe Željezara u Nišiću, a da se ostatak vode koristi za proizvodnju električne energije na derivacionom postrojenju Ozrinići, snage 8 MW. Međutim, ispostavilo se da su proticaji Gračanice manji od pretpostavljenih (Resursi površinskih voda Crne Gore, mr S. Hrvačević; 2005. Podgorica; "VO Jadranskog sliva navodi da su u prvo vrijeme proticaji procijenjeni na 10 m³/s, da je projektom bilo definisano 7 m³/s, a da su stvarni proticaji samo 2,5 m³/s."), tako da su radovi na energetskom dijelu projekta obustavljeni, kao i izgradnja akumulacija Glušje i Bjeloševina, a Željezara u Nišiću ostala je jedini korisnik ovog objekta.

Ideje o podizanju akumulacija u Nikšićkom polju izazvale su velike polemike kod stručnjaka onoga vremena. Dr B. Stepanović (1950) ukazuje da je najpovoljnije rješenje podizanja akumulacija duž južnog oboda polja: između Orline i Stubice (današnja akumulacija Vrtac), zatim u Lugovima, koja je kasnije otpala i Zakruplja (današnji Krupac). Dr W. Repke (1951) je zastupao ideju podizanja akumulacija zapadno od Carevog mosta ne navodeći lokalnost akumulacija. Intenzivno se prikupljaju po-

Zbog neuređenih vodnih režima rijeke Zete, ograničenog kapaciteta ponora da evakušu velike vode, kao i veoma brze koncentracije velikih voda, Nikšićko polje je bilo skoro redovno plavljeno. Poplave su su se javljale skoro osamdeset odsto u jesen i proljeće, što je uticalo na neizvjesnost bilo kakve organizovane poljoprivredne proizvodnje.

daci i razrađuju osnovni i idejni projekat HE "Perućica" u potrazi za najboljim rješenjima. Jedno od rješenja idejnog projekta, pored ostalog kažu Dr M. Joksimović i D. Jovanović (1952): "Kao što je već napomenuto, ovim projektom se predviđa etapna izgradnja hidroenergetskog sistema Nikšićkog polja...akumulacije na Gračanici i akumulacija Krupac su odvojene od ostalih akumulacija u Nikšićkom polju, i vezane su za sistem pomoću kanala. Sve ostale akumulacije (Slano, Vrtac, Lugovi i Slivlje se naslanjaju jedna na drugu i odvojene su međusobno nasipimabranama... Ako se vododržljivost ovog cijelog basena pokaže zadovoljavajuća, neće se graditi više nikakve pregrade, koje bi basen dijelile i tako stanje ostaje za definitivu..." Idejnim projektom je navedeno, ako se pokaže da je vodopropustljivost basena nezadovoljavajuća, da se prvo nasipom izoluje najsigurniji basen Slivlje od ostalih. Ako se kasnije stručnim istražnim radovima pokaže da je vodopropustljivost i ovog dijela nezadovoljavajuća, onda će se podići sljedeća brana, koja dijeli akumulaciju Lugovi od ostalog dijela polja. Na kraju, po idejnom projektu, ako stepen vododržljivosti svih basena bude različit u dijelu Nikšićkog polja biće četiri akumulacije-Slano, Vrtac, Lugovi i Slivlje, koje će međusobno biti odvojene branama.

Po idejnom projektu predviđeno je bilo podizanje akumulacija sa kotom uspora 617 mnm-Slivlje, Lugove i Vrtac, za Slano 622 mnm i za Krupac 624 mnm. U tom slučaju, ukupna zapremina akumulirane vode bi iznosila oko 385.000.000 metara kubnih vode. Prema ovoj koncepciji bilo bi potopljeno obradivih površina na potezu Slano-Slivlje 3.700,17 ha.

Kasniji istražni radovi, stavili su sumnju na mogućnost stvaranja akumulacija Slivlje i Lugovi. Pojava otvaranja novih ponora i otcjanje velikih količina voda podzemnim putem u donje horizonte, bila je opomena da se nešto mora mijenjati u načinu stvaranja akumulacija. Iz razloga provjere koncepcije projekta, dolazi do izgradnje cilindrične brane na Slivskom ponoru. Gradnja brane je počela 1953. a završena je 1954. godine. Brana Slivlje je jedinstvena brana ne samo na prostorima bivše Jugoslavije, već i u Evropi. To je ujedno i prvi hidroenergetski objekat hidroenergetskog sistema "Perućica".

Pošto je brana podignuta, ubrzo se uvidjelo da, i pored toga što se voda ne uliva u Slivski ponor, i što je dokazana veza ponora sa vrelom Perućice, i vrela normalno radilo kao da brana ne postoji.

Mr Slavko Hrvačević, dipl.ing.

NASTAVIĆE SE....

ENERGIJA IZ IST RIVERA

Najnaseljeniji grad u Sjedinjenim Američkim Državama, Njujork, okreće se zelenim tehnologijama. Prvi u Americi namjerava da iskoristi snagu plimnih talasa iz jedne od svojih rijeka, Ist Rivera, a ukoliko se projekat pokaže uspješnim, mogao bi da napravi revoluciju u proizvodnji energije. Sa osam miliona stanovnika, Njujork kao da guta struju i jedan je od najvećih potrošača električne energije na svijetu. Strujom ga snabdijevaju elektrane koje sagorijevaju naftu ili prirodni gas ili ta goriva kombinuju, a jedan dio se dobija iz nuklearnih centrala. Uskoro će elektromrežu napajati i energija plime iz Ist Rivera, čija je struja izuzetno jaka. Suosnivač i predsjednik Kompanije "Verdant pauer", Trej Tejlor

kaže da jednostavne turbine, slične turbinama na vjetar, rade tako što vodeni tok prolazi kroz rotore koji su nizvodno. «Kada naiđe plimni talas one se postavljaju tako da ga koriste i u dolazećem i u odlazećem pravcu. Važno je da se energija proizvodi u generatoru u oba pravca plimnog talasa. Proces se prati iz kontrolne sobe», objašnjava Tejlor. Tejlorova kompanija posljednjih deset godina eksperimentiše sa plimskim

turbinama i snabdijeva strujom jednu samostalnu na ostrvu **Ruzvelt**. Sada je "Verdant pauer" dobio komercijalnu dozvolu od Federalne regulatorne komisije za energiju, što je prvi odobreni projekat za korišćenje energije plime u Americi. Stručnjaci objašnjavaju da je najveća prednost energije plime u poređenju sa sunčevom energijom i energijom vjetra to što su plimni talasi predvidivi, odnosno redovni i lakše je planirati distribuciju struje potrošačima.

(elektroenergetika.info)

SOLARNA ELEKTRANA KOJA RADI I NOĆU

U Španiji je počela sa radom prva solarne elektrane koja, zahvaljujući tehnologiji prikupljanja toplote u skladištima sa istopljenim solima, radi i noću i u kišno vrijeme. Energija se skladišti u tankeru sa istopljenim solima, na temperaturi većoj od 500 stepeni celzijusa. Isparavanje iz soli se koristi za pokretanje turbine i proizvodnju struje. Elektrana **Gemasolar** može da čuva toplotu i 15 sati nakon zaslaska sunca, što joj omogućava da radi 6.400 sati godišnje, u poređenju sa između 1.000 i 2.000 sati, koliko mogu da rade druga solarne postrojenja. Njena izgradnja koštala je 200 miliona eura. Kompanija **Torresol Energy** koja upravlja elektranom, je zajedničko preduzeće španske inženjerske grupe **Sener**, koja ima udio od 60 odsto i kompanije za obnovljive

izvore energije **Masdar**, koju finansira vlada **Abu Dabija**. Elektrana Gemasolar zauzima 195 hektara, a obuhvata 2.650 solarnih panela od po 120 kvadratnih metara. Paneli sakupljaju sunčevu energiju i odbijaju je ka svjetlećem tornju. Godišnja proizvodnja energije odgovara prosječnoj potrošnji 30.000 španskih domaćinstava, odnosno području na kojem živi 90.000 ljudi.

(Beta)

U SINGAPURU JE SAGRAĐENO SOLARNO DRVEĆE

U Singapuru je sagrađeno solarne "super drveće" – tornjevi visine do 50 metara koji su spoj najbolje solarne tehnologije i vertikalnog vrta. Otvaranje tornjeva biće 29. juna, a spektakl će trajati 10 dana. Šefovi **Singapour Gardena** obećavaju da će to biti nesvakidašnji događaj. Vrt, veličine 54 hektara, karakterisaće mnoštvo obrazovnih programa, kao i svjetni video zid. U vrtu će se nalaziti 18 "super stabala" koja će funkcionisati i kao vazdušni ventilacijski kanali za obližnje parkove i prikupljanje kišnice tokom čestih kiša u tom dijelu zemlje. Parkovi su projektovani kako bi se potrošnja energije smanjila u prosjeku za 30 posto, a koristiće otpad kao izvor biogoriva. "Super drveće", koje je dizajnirala britanska arhitektonska kompanija **Grant Associates**, jedna je od najvećih singapurskih inovacija.

(energetika.ba)

Nastavak saradnje EPCG i nacionalnog Vaterpolo i plivačkog saveza

SA "AJKULAMA" U LONDON

Elektroprivreda Crne Gore će i ove godine biti uz crnogorsku vaterpolo reprezentaciju koja treba da započne izuzetno značajan ciklus takmičenja. EPCG je odlučila da, u olimpijskoj godini, podrži crnogorski reprezentativni vaterpolo i plivački sport sa 100 hiljada eura s uvjerenjem da će to pomoći „crnogorskim ajkulama“ da se dobro pripreme i da ostvare što bolji rezultat na najvećoj planetarnoj sporskoj smotri u Londonu. Nastavak saradnje ozvaničili su izvršni direktor Enrico Malerba i potpredsjednik UO ViPSCG Aleksandar Tičić, a na veoma posjećenoj press konferenciji u PR centru u Podgorici, novinari su se obratili i selektor vaterpolo reprezentacije Ranko Perović i reprezentativac Vjekoslav Pasković.

ENRICO MALERBA: „Italija je šampion svijeta u vaterpolu, a Crna Gora vice šampion Evrope. U obje zemlje vaterpolo je sport nacionalnog ponosa. Zato sam veoma zadovoljan što postoji ovakav vid saradnje između EPCG i ViPSCG, jer u njemu vidim malo italijanskog duha. EPCG i ViPSCG su dvije važne realnosti Crne Gore, koje su postigle velike rezultate i dale nam zajedničko zadovoljstvo. Sa sportskim i olimpijskim duhom krećemo za London. Idemo sa ubjeđenjem da će se naša olimpijska lampa i tamo upaliti i da ćemo daleko svjetliti.“

ALEKSANDAR TIČIĆ: „Izuzetno smo zadovoljni saradnjom i sponzorskim ugovorom koji će nam u vremenu ekonomske krize puno značiti za pripreme za Olimpijske igre. Uspješni se lako pronađu. Vaterpolo je najtrofejniji sport, a EPCG jedna od najboljih kompanija u državi. Najviše bih volio da u finale Olimpijskih igara uđu Crna Gora i Italija, kako bi obje strane bile zadovoljne.“

RANKO PEROVIĆ: Javnost od nas očekuje da uđemo u borbu za medalju, a i mi to očekujemo, jer smo svjesni kvaliteta koji imamo. Nadam se da ćemo uz ovu saradnju i jedan dio sportskog uspjeha prenijeti na naše sponzore i da ćemo se zajedno radovati olimpijskoj medalji. Biće teško i naporno, za rezultat koji želimo moramo se dobro pripremiti. Konkurencija u Londonu je

velika, šest ekipa pretenduje na medalju. Olimpijska medalja je cilj ove generacije koja može sa svima da igra, tako da uspjeh zavisi samo od nas.»

VJEKOSLAV PASKOVIĆ: „Na nama je da odradimo pripreme na pravi način, što nam je omogućila Elektroprivreda. Olimpijske igre su san svakog sportiste, svi žele da se na pravi način i u najboljem svjetlu predstave. Daćemo sve od sebe u Londonu.“

Biljana Mitrović

Vaterpolo je sport nacionalnog ponosa i u Italiji i u Crnoj Gori: Enrico Malerba

Šahisti „Elektroprivrede“ osvojili Kup Crne Gore

REZULTAT ZA PAMĆENJE

Šahisti „Elektroprivrede“ nedavno su, u veoma jakoj konkurenciji devet ekipa, na petodnevnom turniru u Cetinju, osvojili KUP Crne Gore. Pobjednička ekipa nastupala je u sastavu: **Branko Damljanović, Boro Miljanić, Đorđije Kontić, Jovan Milović, Rako Lipovac, Milan Vico, Nenad Aleksić i Aleksandra Milović.**

-Osvajanje prvog mjesta na jednom ovako kvalitetnom i jakom turniru za našu ekipu predstavlja izuzetan uspjeh. Sasvim zaslužno smo osvojili prvo mjesto sa 14.5 meča poena, rekao je sekretar Kluba **Jovan Milović.**

Milović ističe da je odlučujuća bila pobjeda nad ekipom „Mimoze“ iz Tivta, koja u svojim redovima ima dva velemajstora i koja je u duelu sa „Elektroprivredom“ po rejtingu bila izraziti favorit.

-Za samu pobjedu i naš uspjeh presudna je bila igra velemajstora Damljanovića, koji je osvojio 4 i po od mogućih 5 poena na prvoj tabli, naveo je Jovan Milović, koji je i sam pojedinačno napravio odličan rezultat osvajanjem 4 od 5 poena na turniru.

Odličan nastup i osvajanje nacionalnog KUP-a šahistima koji su na prestižnom turniru na najbolji način predstavili i našu kompaniju čestitao je i predsjednik Kluba **Ranko Vojinović.**

-I ovaj, kao i svi prethodni uspjesi koje ste postigli na 64 crno-bijela polja, na najbolji način potvrđuju svu opravdanost ulaganja EPCG u razvoj ove drevne igre. I ubuduće ćemo predano raditi na popularizaciji šaha u okvirima same kompanije kroz organizaciju turnira za naše zaposlene i simultanki sa velemajstorima i majstorima koji nastupaju za ŠK „Elektroprivreda“. U potpunosti ste opravdali ukazano povjerenje, a siguran sam da će i vaši budući nastupi biti obilježeni uspjehom. Uprava kluba i ja lično maksimalno ćemo se truditi da stvorimo neophodne pretpostavke za vrhunske rezultate na koje ste nas navikli, poručio je Vojinović.

Miodrag Vuković

Pehar koji će krasiti klupske prostorije.

Detalj sa meča protiv „Mimoze“.

Tabela na kraju takmičenja za Kup Crne Gore

Rk.	SNo	Team	Games	+	=	-	TB1	TB2
1	3	Elektroprivreda	5	4	1	0	9	14.5
2	1	Buducnost	5	3	2	0	8	13.5
3	2	Mimoza	5	2	2	1	6	12.0
4	4	Niksic	5	2	1	2	5	12.0
5	8	Danilovgrad	5	1	3	1	5	9.5
6	9	Omladinac	5	2	1	2	5	8.0
7	5	Cetinje	5	2	1	2	5	6.0
8	7	Zeta	5	2	0	3	4	7.0
9	6	Zora	5	1	1	3	3	5.5

Moja domovina

„NEVIĐENA“ LJEPOTA KOJA MAMI

Još jedan 1. maj je iza nas. Mnogi su ga proveli radno, iako je državni praznik (većini su zakoni mrtvo slovo na papiru), a neki od nas su imali i mali godišnji odmor od pet dana (po statistici smo zemlja sa najmanje praznika u Evropi). Ove dane sam obično provodio na nekoj inostranoj destinaciji, a ove godine sam ih proveo u domovini, zbog krize koja nas obične smrtnike iz dana u dan sve više steže.

Poslije dugih, sumornih aprilskih kiša, sunce je konačno granulo, svojom žestinom obasjalo svaki kamen, svaku stopu... To je bio razlog da se pokrenem i krenem u »putešestvije«. Gubljenje vremena na terasama kafića nije mi zadovoljstvo, kad znam da mogu otkriti nove predjele, vidjeti neviđenu ljepotu, napuniti se pozitivnom energijom na mjestima gdje tišina vlada, gdje čisti zrak opija... Zaputio sam se dalje od gradskih-urbanih sredina i put me je odveo u Poseljane, na izvor Morače, kanjon Cijevne i Mrtvice.

U ovoj priči krenite i vi sa mnom...

Subota, 28.april

POSELJANI – SELO STARINE

Odlučujem da krenem ka Poseljanim. Krećem sa svojim nerazdvojnim drugom foto-aparatom. Vožnja od Cetinja do Rijeke Crnojevića, pa onda starim putem prema Virpazaru, veoma brzo me je dovela do markirane planinarske staze koja vodi do Poseljana. Prolazeći uskom stazom pored potoka „Poseljani“, svojim koracima prekinuo sam uživanje malih žaba koje su se „galile“ na kamenjaru. U trenutku mi je bilo žao što sam prekinuo njihovo uživanje, ali obradovao sam se zvuku koji se stvarao njihovim skokom u vodi. Osjetio sam da cijelim svojim bićem pripadam prirodi. Napuštajući stazu pored potoka, dolazim do dijela koji se spušta niz padinu ka selu. Tu zastajem, opijen ljepotom koja se ukazala. Stari mlin u fazi restauracije, vodopadi pored njega... Približavam im se preko strmih strana i dolazim do njihovog podnožja. Valjalo je ovu ljepotu uvijek ječiti. Kadrovi se nižu jedan za drugim. Vrućina pritiska, ali mi ne smeta, zbog ljepote treba nešto i žrtvovati. Odlučujem da se spuštam pored sliva, pravu stazu ostavljam po strani. Svaka nova slika je priča za sebe. Dolazim do mosta i ostataka starog mlina. Ovdje je bilo prvo mjesto mog odmora. Valjalo je malo ledene vode popiti iz potoka. U glavi stvaram slike o životu u ovom kraju prije mnogo godina, kada je sve bilo živo. Tok stvaranja imaginarnih slika prekinuo mi je čobanin koji je stado koza vodio na pašu. Malo priče sa njim i saznajem informacije o Poseljanim, koje nijesam znao.

„Kao što vidiš Poseljani su selo na samoj obali Skadarskog jezera – započeo je svoju priču čobanin, kojem ime nijesam upamtio, to je neoprostivo od mene. Kamene kuće, koje su spojene sa malim kamenim mostovima, građene su duž čitavog Seljanskog potoka i većina od njih je stara i preko trista godina. U selu je nekada postojalo četrnaest mlinova, pa je zbog toga bilo značajni privredni centar stare Crne Gore. Imalo je tri kockarnice, tri kafe u kojima su gosti boravili dok im se pšenica i kukuruz samelju, a u malo pristanište uplovljavale su jahte kraljevske porodice Petrović.“
Ne znam koliko smo se zadržali u razgovoru, priča mi je prijala, dok su koze, svuda oko nas, tražile hranu za sebe. Trebalo je krenuti dalje. Čobanin je sa kozama krenuo ka liticama, a ja od mosta stazom prema selu. Uska staza, lagana za hodanje dovela me je pored starih, napuštenih kuća. Iako stare, odišu ljepotom, pričaju priču o jednom prohujalom vremenu. Malo bi trebalo da im se ponovo vrati »život« i da ovo mjesto postane turistički »bum« ove nam male domovine. Sve nam je dato, a kao da nije ništa?! Čudni li smo mi ljudi, čudne li su naše

vizije razvoja, dok su nam usta puna priče da smo turistička »sila« ovog dijela svijeta... Koja ironija...

Osim čobanina, na samoj obali naišao sam na dva radnika iz Makedonije koji su istovarali pijesak iz čamca, radeći na novom ugostiteljskom objektu. Drugi nam zemlju grade, a nezaposlenih na sve strane...

No, sliku o Poseljanimu ne želim da kvarim razmišljanjima o vremenu u kojem živimo, već sam krenuo sa hvatanjima novih kadrova koji su privukli pažnju mojem oku. A, bilo ih je na svakom koraku...

Neđelja, 29.april

IZVOR MORAČE – MJESTO KOJE MORATE POSJETITI

Nastavio sam svoje putešestvije. Ovo-ga puta sa planinarima **PK „Kapetan Angel“** i odredište izvor Morače. Put od Cetinja do Mioske relativno brzo smo prošli. Gužve nije bilo iako su počeli predpraznički dani. Nastavljamo od Mioske do Dragovića polja, koje je bilo naša ciljna tačka. Dužinom od petnaest kilometara, na svakoj krivini nizale su slike koje su mi privlačile pažnju. Na livadama drveće se bijeli od cvjetova, kao što se bijele planinski vrhovi koji su još omotani bijelim pokrivačem. Dolazimo do Dragovića polja. Pješaćenjem od njega kroz selo Bojići, pa do sela Ljevišta, koje je sedam kilometara udaljeno od naše polazne tačke, asfaltnim putem baš i ne prija. U ovom pješaćenju ni sunce koje velikom žestinom sija nije naš saveznik. Male pauze, predjeli bogati strmim livadama na kojima su stada ovaca, procvjetale vočke tjeraju nas dalje. Pomisao na zimske dane i uslove koji tada vladaju u ovom kraju, ne dozvoljavaju nam da se žalimo, laganim koracima nastavljamo. Stižemo u Ljevište i počinje naša avantura. Pogled prema vrhu stvara u meni osjećaj zadovoljstva što ću otkriti još jednu neviđenu ljepotu, a istovremeno i zabrinutost da li ću izuzetno strmom stazom izdržati do vrha?! Krenuo sam. Staza na ovom usponu počinje od mosta lijevo i vodi paralelno sa rijekom. Dolazimo do stipara i ulazimo na stazu kroz gustu šumu. Rijeka se više i ne vidi i ne čuje. Izuzetno strma staza, još je pokrivena snijegom. Hodamo ivicama koje su zbog topljenja snijega i blatnjave i klizave. Na dva mjesta posustajem i htio sam da odustanem, ali planinarska solidarnost Hipija i Zorana, koji od mene uzimaju ruksak i fotoopremu, moralna podrška od Ivana i Nena, tjera me da nastavim. Teško je bilo, ali izdržao sam. Dolaskom na visini od 1470 mnnv na kojoj se nalazi malo jezerce, koje mijenja svoju boju, plavu u zelenu, zavisno sa koje strane se gleda, vratilo mi je snagu...

Dok su se drugi odmarali, ja sam ga obilazio, hvatao kadrove... Čudno je koliko lje-

pota čovjeka može pokrenuti... Želio sam ovdje ostati satima... Želio sam uživati u pogledu na divovske vrhove, u ispijanju kao led hladne vode, koja je bila lijek za premoreno tijelo... Svaki popijeni gutljaj vraćao je snagu...

Nakon malog odmora, ostavljajući stvari pored jezera, nastavljamo penjanje strminom još nekih dvadeset minuta, gazeći snijeg kojeg je bilo i preko pola metra. Snaga me izdavala i na ovom usponu, ali inat je bio jači od svega. Savlađivanjem i zadnjeg uspona, nijesam znao na koju stranu prije pogledati. Pogledom lijevo ugledao sam izvor obavijen snijegom koji izvire ispod planina Lole i Lukavice, desno stare kućice katuna Vragodo, ispred sebe stjenovite litice Zubaca, Sumora i Kablove lastve koje su skoro neprohodne za ljudsku nogu. Prizori od kojih zastaje dah. Slike koje ću pamtili dok me pamćenje ne izda.

**Tekst i fotografije:
Andrija Kasom**

NASTAVAK U SLJEDEĆEM BROJU...

PAŽLJIVO NA SUNCU

Na početku ljeta, sa svih strana "bombardovani" smo savjetima o tome kako se zaštititi od sunca, od kada do kada se može boraviti na suncu, koje zaštitne faktore treba koristiti i sl. Imajući u vidu aktuelnost teme, s obzirom na vrijeme godišnjih odmora, odlučili smo da za naš list savjete na ovu temu potražimo od dr. Snežane Vukadinović, spec. dermatovenerologije.

Doktorko Vukadinović, prije svega želim da Vam se zahvalim što ste odvojili dio svog vremena za nas. Ne tako davno sunce se nije spominjalo u negativnom kontekstu. Naprotiv, isticale su se dobrobiti izlaganja sunčevim zracima u smislu stvaranja neophodnog vitamina D u našem organizmu. Možete li nam reći je li opasno izlagati se sunčevim zracima?

Dugotrajno izlaganje suncu jeste opasno, ali je to i dalje najbolji način na koji organizam može prikupiti potrebnu količinu ultraljubičastih zraka koji su neophod-

ni za rast i održavanje koštanog sistema. Zbog toga, savjetovala bih opreznost i poštovanje preporuke ljekara da se na sunce ne izlazi od 10 do 16 sati, bez obzira na pigment i visinu zaštitnog faktora kreme koju koristite. Ako u tom periodu neko mora da izađe, treba obavezno da nosi šešir sa širokim obodom, sunčane naočare, pamučnu ili lanenu odjeću dugih rukava. Djecu u ovom periodu nikako ne treba izlagati dejstvu sunčevih zraka.

Možete li našim čitaocima pojasniti pojmove kao što su UVA, UVB, SPF?

Postoje tri vrste ultraljubičastih zraka: UVA, UVB i UVC. UVA zraci izazivaju direktnu pigmentaciju, UVB i UVC zraci izazivaju prvo crvenilo, pa onda pigmentaciju. Čitav spektar UVC i 90 odsto UVB zraka apsorbiraju ozonski omotač, vodena para, ugljen dioksid i kiseonik, pa do Zemlje stižu samo UVA i mali dio UVB zraka. SPF je skraćenica od Sun Protection Factor i označava koliko puta duže se možemo sunčati do pojave prvog crvenila u odnosu na vrijeme bez ikakve zaštite. Brojevi 15, 30, 50... označavaju stepen zaštite od oštećenja kože, koji obezbeđuju faktori zaštite (zaštitni faktori) koji su ustvari, supstance ili materijali koji štite kožu od UV zračenja. Dostupni su u obliku losiona, kremova, masti, gelova, sprejeva, stikova, vlažnih maramica, naočari, određene vrste odjeće, folija za stakla, itd. SPF označava ukupnu izloženost sunčevom zračenju, a ne vremensko trajanje izlaganja suncu, tako da je trajanje dejstva faktora zaštite pogrešno

izračunavati jednostavnim množenjem broja SPF i vremenskog trajanja izlaganja suncu bez upotrebe faktora zaštite do pojave oštećenja kože. Količina zraka kojoj smo izloženi ne zavisi samo od dužine boravka na suncu, već i od drugih faktora. Faktori zaštite se primjenjuju pola sata prije izlaska na sunce i savetuje se često nanošenje.

Da li su svi faktori zaštite jednako efikasni?

Nijesu, s obzirom da ima faktora koji pružaju zaštitu samo od jednog tipa UV zračenja (na primjer UVA), ali i onih koji štite i od UVA i od UVB. Faktori koji štite od oba tipa zračenja imaju takozvani široki spektar i preporučuju se svima.

Često se pitamo da li more, odnosno voda uopšte, spira faktor zaštite, odnosno da li voodoporni faktori zaštite pružaju dugotrajniju zaštitu?

Preporučuje se ponovna primjena faktora zaštite, ne samo nakon plivanja, već i nakon dva sata boravka napolju, prekomernog znojenja ili brisanja peškirom. Postoje i voodoporni faktori zaštite, mada ni njihova zaštita ne traje dugo.

Mogu li faktori zaštite izazvati reakciju na koži i da li svi treba da ih upotrebljavaju?

Preporučuje se da se prije upotrebe preparat testira. Prvo treba pokriti cijelo tijelo odjećom, osim malog dijela kože na koji se nanese preparat, a zatim izloži suncu.

Ukoliko se pojavi reakcija, preparat ne treba upotrebljavati. Što se tiče dijela pitanja o tome da li svako treba da upotrebljava zaštitne faktore, opšte je pravilo da kod beba mlađih od 6 mjeseci ne treba upotrebljavati preparate zbog toga što je njihova koža još netolerantna na veliki broj hemijskih supstanci. Njih ne treba izlagati suncu. Svi ostali treba da redovno upotrebljavaju kreme sa zaštitnim faktorom, osim ako ne postoji opravdan medicinski razlog da se ne upotrebljavaju.

U posljednje vrijeme sve se više priča o povećanom broju osoba sa simptomima alergija na sunce. Šta treba da rade oni koji su alergični na sunce?

Osobe kod kojih je dijagnostifikovana ova vrsta alergije treba da piju antihistaminike i beta karoten dva mjeseca prije intenzivnijeg izlaganja sunčevim zracima, da koriste kremu sa najvećim faktorom zaštite i da se nipošto ne izlažu suncu od 10 do 16 časova.

Ako ipak podlegnemo izazovu, ne poslušamo do kraja savjete i „izgorimo“, šta da preduzmemo?

Pojava sitnog osipa, zategnutosti i svraba kože, a nakon nekoliko dana i njeno perutanje, znakovi su da ste, kako kažete, „izgorjeli“. U tom slučaju preporučuje se upotreba Panthenol solucije i kombinacije različitih krema, a u težim slučajevima obavezna je posjeta ljekaru.

A kućni recepti, tipa jogurta i slično J?

To nikako, samo hladne obloge.

Da li je tačno da neke supstance mogu da pod djelovanjem sunca pospješe promjene na koži?

Tačno je, takve supstance se zovu fotosenzibilizatori. Ima ih u nekim ljekovima kao što su aspirin i određeni antibiotici, ali i u spanaću, smokvi, rotkvici... I određene supstance iz parfema i kozmetičkih preparata pod uticajem sunca ostavljaju tam-

nu pigmentaciju na vratu, dekolteu, prigrbu lakta koja može trajno ostati.

Upravo fleke na koži, pjegice, mrlje i drugi neželjeni znaci preranog staranja kože najviše dolaze do izražaja u jesen, nakon izlaganja suncu. Da li se može djelovati na ove pojave?

Glavni lijek protiv fleka su hemijski pilinzi i kreme koje pomažu njihovom izbjeljivanju, tzv. lightening kreme koje sprječavaju hiperpigmentaciju, odnosno pomažu pravilnu raspodjelu pigmenta melanina u koži i njegovu razgradnju na mjestima na kojima je nagomilan.

A sada jedno tipično žensko pitanje. Koje kreme koristiti u ljetnim mjesecima s obzirom da UV zračenja imaju nedvosmisleni ulogu u procesu starenja kože, a kada čujemo termin fotoageing (starenje pod dejstvom sunca) niko se ne osjeća prijatno?

Ja bih rekla da se ovo pitanje odnosi na „jači“ pol, jer i žene i muškarci treba podjednako da slijede preporuke. Posebno je važno da se ljeti sačuva zdravlje, vlaga i elastičnost kože, zato se za njegu lica preporučuju kreme lakše teksture i sa manje masnoće nego zimi. Najvažnija odlika ljetnje kreme treba da bude hidriranje, pa je krema sa jakim aktivnim hidrirajućim supstancama imperativ ljetnje njege. Dragocjeni sastojci kreme koja se koristi poslije sunčanja su vitamin C, vitamin E ili neki drugi antioksidant, poput ekstrakta ženšena ili pšeničnih klica. Vodite računa da tokom ljeta ne koristite kreme sa jakim supstancama, poput terinola, jer mogu izazvati fotosenzibilizaciju i reakciju u vidu alergije, ili hiperpigmentacije o čemu smo već pričali. Treba, takođe, piti litar i po vode dnevno.

Za kraj, sa stanovništva našeg zdravlja, možda najvažnije pitanje. Kako zaštititi mladeže na tijelu, u smislu prevencije od nastanka melanoma?

Mladeže treba obavezno zaštititi da do njih ne dopru sunčevi zraci. To znači da treba nositi pamučnu bijelu majicu, a ukoliko neko nije u prilici, treba da nalijepi flaster preko mladeža. Najbolje jenezlagati ih dejstvu sunčevih zraka. **Ovaj odgovor moram produbiti, jer je jako bitno znati da je melanom maligni, odnosno zloćudni turom pigmentnih ćelija kože. On se može naći i na drugim mjestima, kao što je mrežnjača oka, nervni sistem, sluzokoža. Ovo je jedan od tumora sa najvećom ekspanzijom u posljednje vrijeme, više je rasprostranjen u zemljama sa velikim nivoom sunčevog zračenja i češće se javlja kod žena. Najznačajniji faktor koji dovodi do melanoma je ultraljubičasto zračenje, a važnu ulogu igra i pigmentiranost, odnosno tip kože. Melanom može nastati na svim djelovima tijela, a njegova pojava je u korelaciji sa brojem opekotina od sunca. Jako je bitno da se opekotine spriječe u dječijem uzrastu, jer je u tom periodu razmnožavanje pigmentnih ćelija kože intenzivno, a pod dejstvom sunčevog zračenja može se dodatno intenzivirati.**

Složićete se sa mnom da je u našem interesu da se „držimo“ one narodne „bolje spriječiti nego liječiti“ i pridržavamo se preporuka ljekara. No, kako je teško odoljeti suncu, moru, plaži, sigurno ćemo ovog ljeta prekršiti neki od Vaših savjeta, ali ono o čemu treba voditi računa jeste, kao što ste rekli, da budemo pažljivi, koristimo odgovarajuće zaštitne faktore, nosimo šešire i odgovarajuće sunčane naočare, pamučnu odjeću dugih rukava, i da pijemo dosta tečnosti. I flasteri preko mladeža, naravno.

Upravo tako, Eleonora. Drago mi je ako sam doprinijela edukaciji vaših zaposlenih po ovom pitanju, a stojim na raspolaganju i za sve eventualno zanimljive teme iz oblasti dermatovenerologije.

Razgovarala: Eleonora Albijanić

Preporučuje se ponovna primjena faktora zaštite, ne samo nakon plivanja, već i nakon dva sata boravka napolju, prekomernog znojenja ili brisanja peškirom. Postoje i voodoporni faktori zaštite, mada ni njihova zaštita ne traje dugo.

Mladeže treba obavezno zaštititi da do njih ne dopru sunčevi zraci. To znači da treba nositi pamučnu bijelu majicu, a ukoliko neko nije u prilici, treba da nalijepi flaster preko mladeža. Najbolje jenezlagati ih dejstvu sunčevih zraka.

U okviru Međunarodnog festivala "Kotor Art", koji počinje 1. jula i traje do 15. avgusta, biće izvedeno 107 programa, tradicionalno podijeljenih u segmente: Dječji festival pozorišta za djecu, Don Brankovi dani muzike, "Kotor Art" teatar, Pisanje grada, Pjaca od filozofa, a od ove godine pod okriljem "Kotor Arta" od ove godine je i Festival klapa u Perastu i novi segment Kotor APSS – radionica arhitekture. Spektakularnim "Labudovim jezerom" na štulama, ulični teatar "La Terra Nuova" iz Peruje otvoriće 1. jula na Trgu od oružja, četvrti Međunarodni festival "Kotor Art" i jubilarni 20. "Kotorski festival pozorišta za djecu". Don Brankovi dani muzike počinju 13. jula koncertom neprikosnovene zvijezde današnjice u svijetu umjetničke muzike Miše Majskog na trgu ispred katedrale Sv. Tripuna. Do 12. avgusta, kada će biti zatvoreni Don Brankovi dani muzike nastupiće 3 orkestra sa 6 dirigenta, 40 solista i kamernih sastava. Teatarski dio festivala donosi tri premijere i to, Krležinu "Ledu", u koprodukciji sa Zagrebačkim kazalištem mladih i Zetskim domom sa Cetinja u režiji Anice Tomić, predstavu "Guliver" u režiji Petra Pejakovića koja je u cjelosti produkcija "Kotor Arta" i komad "Egzistencija" po tekstu Edvarda Bonda koju će režirati Radmila Vojvodić. Kotor Art će ugostiti i jedno od najznačajnijih imena današnjice u svijetu političke teorije i filozofije Antonia Negria. Program Kotor Arta dostupan je i na internetu, na linku <http://www.kotorart.org/>.

Ovogodišnji 26. budvanski Grad teatar čiji je moto "Vama je ovo smiješno, zar ne?" u prvi plan ističe komediju, odnosno predstave rađene po tekstovima Karla Goldonija "Krčmarica Mirandolina", "Ribarske svađe" i "Sluge dvaju gospodara". Grad teatar tokom 47 festivalskih večeri donosi 56 programa, i to 26 dramskih, 12 književnih, 10 muzičkih i sedam likovnih. Otvoren je 15. juna baletskim koncertom "Život je igra" (produkcija JU "Grad teatar" sa baletskim studijom poznate baletske umjetnice Ašhen Ataljanc), dok će na zatvaranju 1. avgusta premijerno biti odigrana predstava "Indigo", mladog beogradskog pisca Dušana Premovića, u režiji Branislava Lečića. Sve informacije o programu Grad teatra i neophodni kontakti dostupni su i na internetu <http://www.gradteatar.me/>

Nikšić je domaćin najveće i najpoznatije manifestacije posvećene rok muzici u Crnoj Gori, Lake – festa (www.lakefest.me) na nikšićkom jezeru Krupac, kojem je Elektroprivreda Crne Gore ustupila prostor za održavanje. Već je najavljeno za 22. jul gostovanje Markija Ramouna, jedinog živog člana kulturnih Ramonesa, takođe posjetioce očekuju Damir Urban, Psihomodo pop, Block out, Bjesovi, Električni orgazam, Atomsko sklonište, Autogeni trening, Darko Rundek, DST, Jarboli, Hypnotized, DST, 16x8x23, Zemlja gruva...

Spisak festivala se nastavlja, jer će tokom jula i avgusta biti održani i Montenegro Sun Reggae (6. i 7. jul - Petrovac), Summer Fest (3 - 5. avgust - Jaz), Refresh (9 - 11. avgust - Kotor)...

Herceg Novi i će i ovog ljeta biti grad muzike i filma. „Sunčane skale“ počinju 2. jula (www.suncaneskale.org), zatim slijedi 29. Međunarodni festival "Dani muzike - Herceg Novi" (www.danimuzike.com), koji će biti otvoren 10. jula, koncertom Anderj Dieva, pijaniste iz Rusije na čijem će repertoaru biti djela Debisija, Šopena, Rahmanjinova i Šostakovića. HercegNovski filmski festival će i ove godine biti otvoren 1. avgusta, i tokom sedam dana trajanja biće prikazano više od 80 filmskih ostvarenja, dok je druga polovina avgusta rezervisana za Međunarodni festival klasične gitare „Guitar Art Summer Fest“. U Tivtu 1. jula počinju Purgatorije, dok će 15. jula će svečano biti otvoren 25. Barski ljetopis (www.kulturnicentarbar.me). Ljetnje kulturne manifestacije neće zaobići ni Podgoricu, pa je nakon festivala dugometražnog filma "Underhill" i festivala hip-hopa „Asfaltiranje“, uslijedio i književni festival „Odakle zovem“. Uskoro će biti poznat i program Podgoričkog kulturnog ljeta.

"Gradinar" Rabindranat Tagore

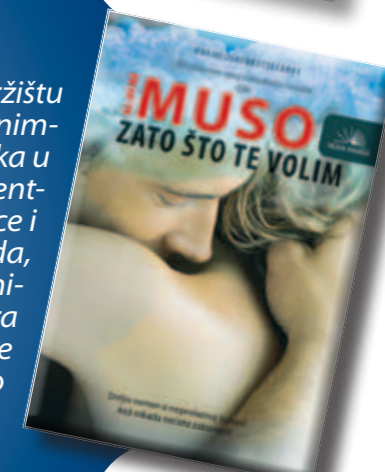
Dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1913. godine

"Gradinar" je izvanredna zbirka poezije preporučljiva svima. U centar svoje imaginacije Tagore stavlja ljubav - najtananije i najuzvišenije osjećanje koje postoji u čovjeku, ali ljubav koju Tagore oblikuje stihovima nije ograničena samo na suprotan pol i porodicu, već postaje sveprisutna ljubav prema zemlji, čovjeku i svijetu uopšte.

GDJE GOD DA PLANIRATE DA PROVEDETE LJETNJI ODMOR, NEZAOBILAZAN DIO PRTLJAGA JE KNJIGA. AKO VEĆ NEMATE NA UMU KONKRETAN NASLOV SLIJEDE PREPORUKE GRADSKE KNJIŽARE

«Zato što te volim» - Gijom Muso

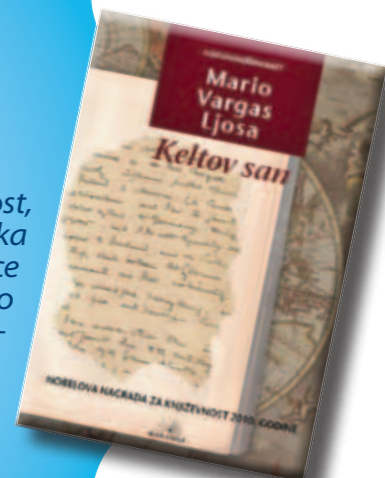
Roman "Zašto te volim" od momenta pojavljivanja na čitalačkom tržištu zauzima visoke pozicije na svjetskim listama najčitanijih knjiga. Zanimljivo je da su, gotovo svi, romani ovog mladog francuskog književnika u procesu filmske adaptacije. ... Djevojčica Lajla nestaje u tržnom centru, u Los Anđelesu. Potreseni tragedijom, pritisnuti osećanjima krivice i lične nemoći, roditelji djevojčice se razilaze. Međutim, sasvim iznenada, i na istom mjestu gde je nestala, Lajla se pojavljuje pet godina kasnije. Gdje je Lajla bila tokom pet godina, i šta joj se dešavalo? Odgovora nema, jer djevojčica ne progovara. Postepeno razrešavanje misterije povećava tenziju romana, ali i neizvjesnost njegovog kraja. «Zato što te volim» je roman čiji kraj nećete lako zaboraviti.

"Keltov san" Mario Vargas Ljosa

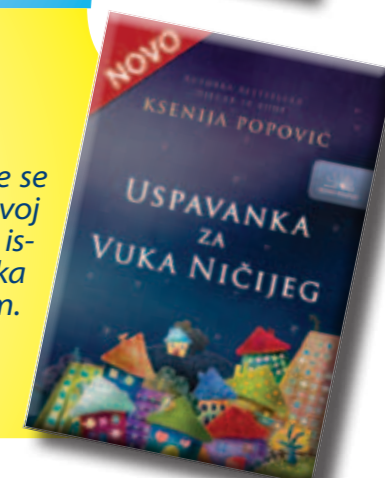
Dobitnik Nobelove nagrade za književnost 2010. godine

"Keltov san" je roman o irskom političaru i borcu za nezavisnost, Rodžeru Kejsmenu. Kroz priču o sudbini odvažnog i hrabrog čovjeka koji sopstveni interes podređuje interesu svoga naroda, knjiga čitaoca upoznaje i sa istorijom jedne zemlje. Slijepi idealizam ga dovodi do nepromišljenih odluka, a na kraju i do vješala. Konačnu smrtnu presudu potvrđuje otkriće njegovog dnevnika, koji je dijelom svjedočenje, a dijelom fantazija o ljubavi i strasti.

«Uspavanka za Vuka Ničijeg», Ksenija Popović

"Uspavanka za Vuka Ničijeg" je urbana priča o tri mlade osobe čije se sudbine prepliću u domu za djecu bez roditeljskog staranja, o njihovoj borbi protiv života kojim je predodređen socijalnim statusom. Gorka istina o odrastanju, usponima i padovima djece bez roditelja, ali i kritika modernog društva i institucija, koja nikoga neće ostaviti ravnodušnim.

ZA PRIJATELJE,
SAMO
NAJBOLJE!

UVIJEK MEĐU PRIJATELJIMA

NOVA FLAŠA
0.33L

www.niksickopivo.com

epcg
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI!

NAGRADA 01

Sindikalna organizacija zaposlenih
Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić
poklanja sedmodnevni boravak za dvije
osobe, u jednom od odmarališta
EPSTOURS-a, po izboru dobitnika

NAGRADA 02

Lovćen osiguranje
osigurava vašu kuću
ili stan na period od godinu

NAGRADA 03

Bravera
poklanja četiri vaučera od 50 eura, za
kupovinu u njihovim prodavnicama
sportske opreme

NAGRADA 04

za vas smo pripremili
i bojne robne nagrade

Pravila nagradne igre:

Priredivač nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“ je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih u EPCG, a pravo da učestvuju imaju svi zaposleni osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista „Elektroprivreda“.

Nagradna igra
lista „Elektroprivreda“
sedmo kolo traje
do 15.07.2012.

Izvučeni dobitnici šestog kola nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“

GLAVNA NAGRADA KRISTINI JOVOVIĆ

U ovom kolu nagradne igre za zaposlene „Budi u toku, budi u igri“, osim glavne nagrade, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata **EPSTURS – a**, po izboru dobitnika, koju obezbjeđuje **SOZ** i nagrade **Lovćen osiguranja AD**, godišnje osiguranje kuće ili stana, podijeljeno je i 10 paketa piva, dar spornozora **pivare Trebjesa AD**, kao i četiri vaučera od po 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme **Bravera**.

Sedmodnevnim boravkom za dvije osobe u odmaralištu EPSTURS – a, nagrađena je **Kristina Jovović** (Direkcija za pravne poslove).

Godišnje osiguranje kuće ili stana Lovćen osiguranja AD Podgorica dobila je **Amela Sadović (TE Pljevlja)**.

Dobitnici paketa pivapivare „**Trebjesa**“ AD su:

1. **Biljana Raičević** (HE „Perućica“)
2. **Zoran Ilić** (ED Podgorica)
3. **Miloš Tomović** (ED Kotor)
4. **Mileva Boljević** (Direkcija za ekonomsko – finansijske poslove, Podgorica)
5. **Radisav Sekulić** (ED Podgorica)
6. **Veselin Bubanja** (ED Berane)
7. **Milan Vlahović** (HE Perućica)
8. **Božina Malović** (HE Perućica)
9. **Milimir Jović** (TE Pljevlja)
10. **Branko Pivljanin** (TE Pljevlja)

Vaučer u vrijednosti od 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme Bravera dobili su:

1. **Marija Bakoč** (Ljudski resursi)
2. **Radojka Cvijović** (TE Pljevlja)
3. **Dragan Šćekić** (ED Podgorica)
4. **Predrag Skrobanović** (FC Distribucija)

Nagrađenima čestitamo, a ostalima želimo više sreće u narednom kolu.

Redakcija „Elektroprivrede“

PREDSTAVLJAMO: GLAVNA PREMIJA U NAGRADNOJ IGRI

Drage kolege, kao što vam je poznato, glavna premija u nagradnoj igri „Budi u toku, budi u igri“ je sedmodnevni boravak za dvije osobe u nekom od odmarališta EPSTURS-a i to po izboru dobitnika. EPSTURS je turistička agencija koja organizuje ljetovanje zaposlenih u EPS-u. Zahvaljujući dobroj saradnji Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG i Sindikata EPS-a, koja je materijalizovana i kroz Ugovor o korišćenju hotelskih kapaciteta EPSTUR-Sa i radnici naše kompanije dobili su priliku da, pod povoljnim uslovima, borave u nekom od hotela u Niškoj / Vrnjačkoj Banji, Banji Koviljači, Ivanjici, Sokobanji, Prolom Banji, Zlatiboru (Čigota), hotelu „Park“ u Budvi, kao i objektima u Čanju. Za detaljne informacije obratite se na mail: zoran.ostojic@epcg.com. U ovom broju predstavljamo Banju Čigota na Zlatiboru.

„Čigota“ daruje ljepotu i zdravlje

Institut Čigota se nalazi u centru Zlatibora, okružen borovom šumom, na idealnih 1000 m nadmorske visine, 230 km od Beograda. Ovo je u svijetu jedinstvena vazдушna banja gdje se susrijeću topli vjetrovi Mediterana sa hladnim vjetrovima centralne i sjeverne Evrope. Medicinska istraživanja pokazala su da je zlatiborski ambijent pogodan za održavanje zdravlja i kondicije zdravih ljudi, kao i za liječenje različitih plućnih bolesti, anemije, neurastenije, manjih poremećaja srca i krvnih sudova, a naročito poremećaja štitne žlijezde. Boravak na ovoj planini blagotvoran je za psihofizički iscrpljene osobe (tzv. „menadžerska bolest“). Jedan vid estetskog turizma je popularni „Čigota program“, specijalni program kontrolisanog gubitka težine namijenjen ljudima sa povećanom tjelesnom težinom, kao i onima koji žele sačuvati zdravlje i lijep izgled. Program je zasnovan na medicinsko – rekreativnim tretmanima i planu pravilne ishrane. Pomoći će vam da naučite da živite drugačije, aktivno i zdravo.

Pripremila: **O.Vulanić**

PREDSTAVNICI POOLA SPOZNORA NAGRADNE IGRE

IN MEMORIAM: Milorad Šljukić

Milorad Šljukić, smjenski dispečer u Grupi za upravljanje distributivnim sistemom ED Ulcinj, preminuo je 13. maja 2012. godine u 52. godini života, poslije kratke i teške bolesti. Sahranjen je 15. maja 2012. godine na mjesnom groblju u Matarugama kraj Pljevalja. Šljukić je u Elektroprivredi Crne Gore bio stalno zaposlen od 1981. godine. U TE „Pljevlja“ radio je sve do 1996. godine, nakon čega je svoj radni vijek nastavio u ulcinjskoj Elektrodistribuciji. Bio je uzoran radnik i dobar kolega.

IN MEMORIAM: Predrag Jovanović

Dipl.el.ing. Predrag Jovanović, šef OJ Snabdijevanje - Herceg Novi, iznenada je preminuo 19. juna 2012. godine. Sahranjen je 20. juna 2012. godine u Herceg Novom.

Jovanović je rođen 1962. godine u Mostaru. U Elektroprivredi Crne Gore radio je od 1994. godine, prvo kao šef grupe za naplatu u ED H.Novi, a po osnivanju FC Snabdijevanje, imenovan je za šefa lokalnog Snabdijevanja u tom gradu. Njegovim preranim odlaskom naša kompanija ostala je bez stručnog i odgovornog radnika, dobrog čovjeka i kolega.

СКУПШТИНА РСИЗ ЕЛЕКТРОПРИВРЕДЕ

НЕОПХОДНОСТ ПОВЕЋАЊА ЦИЈЕНА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Више мјесеци одлагани захтјев електропривредних организација за повећање цијена електричне енергије најзад пред делегатима Скупштине РСИЗ-е. Непотписани уговори о купопродаји електричне енергије од стране великих потрошача и даље узрок многим распрabama.

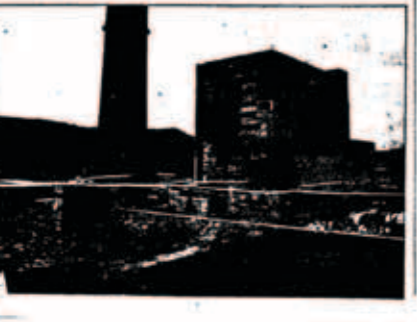
Od višegodišnjeg razmatranja na Skupštini РСИЗ-е електропривреде која је одржана 27. фебруара 1981. године, издвојили смо два, јер се она највише односе на рад наше Радне организације. Највише распрava изазвао је захтјев „Електропривреде Црне Горе“ и „Електропривреде ЦГ“ за повећање тарифних стамова за продају електричне енергије. Истакнуто је да одговорачне доставља одлуке по овом захтјеву мора имати неке последице на изградњу енергетских уградних електропривредних балансом и на могућности програмiranja изградње електропривредних објеката, као и то да предвиђено повећање цијена за 23 одсто у складу је са цијеном од 30 одсто, с обзиром да су протекла два мјесеца ове године за које је, што се протискива тица, карактеристично да је она била метод одлагане и далеко метод одлагане у претходној години за исти период.

Зашто потрошачи не потписују уговоре?

Одговор на ово питање знамо су само се, она делови, а да она су се ипак на то да је у овим случајевима не могућност потписивања уговора. Информације о стању питања електропривредних баланса за 1981. годину, које је прегледала резултати активности електропривреде на објектима електропривредних баланса, и које су делови издвојили из ових информација, да се види да је и поред већ извршених уговора о набављању електричне енергије за 1981. годину издвојили су од 100.000 MW, то да је поред тога да је у овим случајевима не могућност потписивања уговора. Информације о стању питања електропривредних баланса за 1981. годину, које је прегледала резултати активности електропривреде на објектима електропривредних баланса, и које су делови издвојили из ових информација, да се види да је и поред већ извршених уговора о набављању електричне енергије за 1981. годину издвојили су од 100.000 MW, то да је поред тога да је у овим случајевима не могућност потписивања уговора.

Замјерке Електропривреде

„Електропривреда Црне Горе“ електричне енергије за 1981. годину. „Замјерке“ објављене у овом броју су у складу са цијеном од 30 одсто, с обзиром да су протекла два мјесеца ове године за које је, што се протискива тица, карактеристично да је она била метод одлагане и далеко метод одлагане у претходној години за исти период.

У СЛИЦИ И РИЈЕЧИ

U ovom broju podsjećamo se tekstova iz lista „Elektroprivreda“ (broj 26. iz februara 1981. godine)

ИСТРАЖИВАЊА

НЕПОЗНАТА ЕНЕРГИЈА МАЛИХ РИЈЕКА

Истраживања геолога др инж. Владислава Влаховића, дописног члана Црногорске академије науке и уметности, који је своје знање археолошког стручног доказа конкретно и практично на нама добро познатим објектима, у служби развоја Електропривреде, односно искоришћења хидроенергетског потенцијала Црне Горе на технико-економски povoljan начин од двадесетих.

Наши истраживања геолога др инж. Владислава Влаховића, дописног члана Црногорске академије науке и уметности, који је своје знање археолошког стручног доказа конкретно и практично на нама добро познатим објектима, у служби развоја Електропривреде, односно искоришћења хидроенергетског потенцијала Црне Горе на технико-економски povoljan начин од двадесетих.

Наши истраживања геолога др инж. Владислава Влаховића, дописног члана Црногорске академије науке и уметности, који је своје знање археолошког стручног доказа конкретно и практично на нама добро познатим објектима, у служби развоја Електропривреде, односно искоришћења хидроенергетског потенцијала Црне Горе на технико-економски povoljan начин од двадесетих.

Истраживања геолога др инж. Владислава Влаховића, дописног члана Црногорске академије науке и уметности, који је своје знање археолошког стручног доказа конкретно и практично на нама добро познатим објектима, у служби развоја Електропривреде, односно искоришћења хидроенергетског потенцијала Црне Горе на технико-економски povoljan начин од двадесетих.

ТОПЛИ ОБРОК

Да су ООУР-и „Електропривреда“ и „Електроградња“, као и Диспечерски центар у Титограду на адекватан начин и задовољство радника ријешили питање тоглог obroka, ујерили смо се и овог пута кад смо својим доласком „изненадили“ другарице Радмилу Жугић, куварницу, Косу Бојић, помоћну радницу и Драгицу Којић, кафе-куварницу. Недостajала је Станка Пејовић, док је сервисер и набављач, Радоје Томић био заузет пословима на другој страни.

Da li znate da...
U Veneciji živi više golubova nego ljudi.
Slon ima oko 40 000 mišića u svojoj surli.
Mačka svoju vilicu ne može da pomjera na stranu!
Krokodili ne mogu da izbace svoj jezik napolje!
Puževi mogu spavati čitave 3 godine!

- Mijenjam zdravstvenu knjižicu za štednu. Šifra: "Zdravlje - najveće bogatstvo".
- Mijenjam žutog kanarinca za svinju od 150 kilograma. Boja nije bitna.
- Dipl. ing. građevine, stambeno situiran. Ne pije, ne puši, voli djecu, svira klavir i obožava klasičnu muziku, prodaje suvu jelovu građu!
- Prodajem kućni bioskop. Radi i u stanu.
- Mijenjam električnu gitaru za plinsku.

Slijepa ulica nikad nije jednosmjerna – uvijek se možete okrenuti i izabrati drugi put.
Bo Bennett
Granice mogućeg mogu biti definirane samo odlaskom preko njih, u nemoguće.
Arthur C. Clarke
Potreba da ste cijelo vrijeme u pravu najveća je prepreka novim idejama.
Edward de Bono
Smisao rasprave nije da stvori istinu, nego da je otkrije.
Edward de Bono
Zamisao koja je razvijena i sprovedena u djelo, važnija je od zamisli koja postoji samo kao takva.
Edward de Bono

tanja.nikcevic@epcg.com

Tata: „Sine, gori kuća, brzo napolje...“
Sin: „Čekaj da objavim na fejs!“
Tata: „Taguj meee...“

Razgovaraju dvije babe i jedna pita drugu:
- Koliko si teška?
Druga odgovara:
- Sa naočarima – 78 kg.
- A bez naočara?
- Eh, bez naočara ne vidim vagu...

Dvije krave na livadi, jedna stoji a druga leži. Koja je Crnogorska?
Ona što stoji, mrzi je da legne!

BUDI U TOKU, BUDI U IGRU!

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

TELEFON _____

E MAIL _____

Generalni pokrovitelj

CRNA GORA JE UZ VAS

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

BUDI U TOKU, BUDI U IGRI!

